

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 332 Nikšić februar 2012. ISSN 1805136

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Mihailo Glučević, PO EVROPSKIM
Savremeni billing
sistem EDIS-V3
STANDARDIMA
str. 17

Zoran Ostojić, DESTRUKCIJA VODI
predsjednik U MRAK...
SOZ-a
str. 14

Dodijeljene ULAGANJE ZA
stipendije BUDUĆNOST
studentima ETF-a
str. 26

STABILNO I U VANREDNIM USLOVIMA

DESET PREPORUKA ZA UŠTEDU ELEKTRIČNE ENERGIJE U DOMAĆINSTVU

1		Isključi svjetlo kad ti nije potrebno
2		Upotrebljavaj štedne sijalice
3	Isključi kompjuter kada nije u funkciji	
4		Koristi što više prirodnu svjetlost
5	Izgasi punjač telefona kad nije u upotrebi	
6		Spusti temperaturu na regulatoru bojlera
7	Koristi tuš više nego kadu Zavrni slavinu kad ti nije potrebna	
8		Koristi što nižu temperaturu u mašinama za suđe i veš tokom noćnih sati
9	Podesi frižider na optimalnu temperaturu	
10		Racionalizuj korišćenje rashladnih i klima uređaja

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

- Nevrijeme i elektroenergetski sistem
STABILNO I U VANREDNIM USLOVIMA str. 04
- Sreten Gojković novoimenovani izvršni rukovodilac
Direkcije za tarife i odnose sa državnim institucijama
MORAMO SE IZBORITI ZA REALNE CIJENE str. 09
- mr Branislav Prelević, član Odbora RAE
E VIVA HUGO! str. 10
- Svjetska banka o cijeni energije u Srbiji
TREBA DA POSKUPI 40 DO 80 ODSTO str. 13
- Zoran Ostojić, predsjednik Sindikalne organizacije
zaposlenih EPCG
DESTRUKCIJA VODI U MRAK... str. 14
- Projekat ugradnje novih elektronskih brojlja
SOFTWARE PRIORITET str. 16
- SAVREMENI BILLING SISTEM-EDIS V3
PO EVROPSKIM STANDARDIMA str. 17
- Projekat ugradnje novih elektronskih brojlja
„PAMETNE MREŽE“ SU BUDUĆNOST str. 18
- Stimulisanje gradnje vetroelektrana u Evropi sve više
postaje predmet raznih osporavanja.
IZMEĐU ŠTETE I KORISTI str. 20
- U POSJETI HE „PIVA“
U CARSTVU SNIJEŽNIH USOVA str. 22
- Jagoš Pupović, direktor ED Podgorica
PLAN AMBICIOZAN, ALI OSTVARIV str. 24
- OJ SNABDIJEVANJE BAR
DOMAĆINSTVA POŠTUJU PROTOKOLE str. 25
- Ekipa za isključenje ED Bar
NIKOM NE GLEDAJU KROZ PRSTE str. 25
- Dodijeljene jednokratne stipendije studentima ETF-a
ULAGANJE ZA BUDUĆNOST str. 26
- Milorad - Migo Ristić, tehnički direktor ED Nikšić
NEISCRPNA ENERGIJA I BOGATO ISKUSTVO str. 27
- Mala elektrana „Rijeka Mušovića“
POUZDANA I U SEDMOJ DECENIJI str. 28
- Mr Slavko Hrvačević o klimatskim promjenama
i hidrološkom ciklusu
TREND NAGLIH VREMENSKIH PROMJENA str. 29
- Tradicionalna akcija Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG
MALA PAŽNJA ZA VELIKU RADOST str. 31
- Srđan Mrvaljević – najbolji sportista Crne Gore u 2011.
BORAC LAVLJEG SRCA str. 32
- NAGRADNA IGRA** str. 36

Predsjednik Odbora direktora
Srđan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

**DIREKCIJA ZA ODNOS
SA JAVNOŠĆU**
Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

**Rukovodilac Sektora za
internu komunikaciju**
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:

Olivera Vulcanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Naslovna strana:
Vjekoslav Bojat

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-130, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: MONTKARTON DO
Podgorica
Tiraž: 1500
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

NEVRIJEME I ELEKTROENERGETSKI SISTEM STABILNO I U VANREDNIM USLOVIMA

I pored nevremena kakvo se odavno ne pamti, u prvom redu, zahvaljujući dobroj organizaciji, štednji i pravovremenim nabavkama iz uvoza, Crna Gora je za razliku od većine zemalja regiona uspjela da izbjegne restrikcije u isporuci energije. Plan je međutim bio spreman, jer u uslovima kada su i zemlje sa ogromnim viškovima energije morale zbog pokrivanja sopstvenih potreba zabraniti izvoz, a trgovci koristili situaciju i podizali cijene, moralo se misliti i na tu posljednju opciju. Inače, odluku o uvođenju restrikcija, prema Zakonu o energetici, donosi Vlada Crne Gore

Trenutno sve crnogorske opštine, odnosno 99,99 odsto potrošača, uredno se napajaju električnom energijom. Izuzetak je manji dio seoskog područja, gdje zavijani putevi još ne dozvoljavaju pristup elektrodistributivnim ekipama.

A, samo prije petnaestak dana situacija je bila posve drugačija, dramatična. U jednom trenutku nevrijeme je "ukinulo" električnu energiju, čak, za oko 10 hiljada potrošača, a međunarodno tržište bilo je ozbiljno poremećeno odlukama Vlada Bosne i Hercegovine, Bugarske i Rumunije da prekinu izvoz. Obustavljena je bila i isporuka podmorskim kablom između Italije i Grčke.

Koliko je situacija u regionu bila ozbiljna i složena potvrđuje i činjenica da su trgovci električnom energijom otkazivali isporuke unaprijed ugovorenih količina energije. Istovremeno, dnevna potrošnja u Crnoj Gori je dostizala 15 miliona kWh. Tako je i Elektroprivreda Crne Gore nedostajuće količine morala obezbjeđivati dodatnim uvozom.

Izlaz je potražen i u štednji. Lokalne uprave, privreda i građani uvažili su upozorenja i pozive da smanje potrošnju. Samo deset dana od uvođenja vanrednog stanja potrošnja je smanjena 15 odsto. Ipak, i ovoga puta najveći doprinos dala je TE "Pljevlja". Dok su elektrodistributivne ekipe u gotovo nemogućim uslovima popravljale kvarove, termoele-

ktrena je "vozila" maksimalnom snagom od 190 MW i pokrivala skoro polovinu energetske potrebe. Samo na kratko, zbog kvara na prenosnoj mreži, termoelektrena je bila ispalna, ali ubrzo potom vratila se u puni pogon. Velikog udjela u tome imaju i pljevaljski rudari koji su u ekstremnim uslovima uspjeli da iskopaju i dopreme dovoljne količine uglja. I sve to u situaciji kada je zbog izuzetno smanjenih dotoka HE "Perućica" proizvodila samo 10 odsto februarskog prosjeka.

Situacija je sada znatno relaksiranija, ali još rizična, jer se električna energija i dalje otežano nabavlja na tržištu, a eventualno havarijsko oštećenje bilo kojeg elektroenergetskog objekta u Crnoj Gori i regionu moglo bi dovesti do nestašice energije. Međutim, snijeg koji se ubrzano topi, povećava snagu dotoka i proizvodnju hidroelektrana, tako da se gotovo i nije osjetio prošlonedjeljni prekid u proizvodnji termoelektrane izazvan kvarom na kotlu. Ohrabruje i činjenica da se i situacija na međunarodnom tržištu energije polako stabilizuje. Ipak, svi raspoloživi resursi EPCG i dalje su u punom kapacitetu angažovani na održavanju stabilnog funkcionisanja elektroenergetskog sistema. Krizni štabovi u okviru Kompanije budno prate situaciju, a još su na snazi danonoćna dežurstva. No, najgore je prošlo. Uspjeli smo.

R.E.

NA GRANICI MOGUĆEG

Nikolu Vlasisavljevića, Slobodana Strugara i ostale montere vazdušnih vodova ni olujni vjetar i velika hladnoća nijesu mogli zaustaviti da dnevno otklone i do 100 kvarova na mreži. Rizično je bilo i prilikom opravke dalekovodnog stuba na Smokovcu zbog čega je bez električne energije tri dana bilo pedesetak domaćinstava. Nakon uspješno obavljenog posla elektrodistributere je dočekala iskrena zahvalnost ljudi koji su im odali priznanje zaveliko požrtvovanje i zalaganje.

-Smokovac je došao na red čim se vjetar malo smirio. Velika je visina pa je bilo dosta opasno. Problema je bilo bezbroj, a nas malo, ističe Nikola Vlasisavljević.

Strugar podsjeća da bi bilo dosta posla i da ih je tri puta više.

-Počinjali smo u 7 ujutru pa dok izdržimo, kaže Strugar.

Ekipesu odmah reagovale

Ozbiljno oštećena mreža

SPAS IZ VAZDUHA

U danima sniježne mećave Cetinje je brinulo za živote sugrađana **Željka Dragišića** i **Dragana Mirovića**. Dragišić je radnik Elektroprivrede, Mirović JP Vodovod i kanalizacija. Danima su bili zavijani na radnim mjestima u maloj centrali, odnosno crpnoj stanici u Podgoru. Nakon što spasioci nijesu uspeli da se do njih probiju kopnom, spas je stigao iz vazduha. Zahvaljujući helikopterskoj jedinici MUP-a Crne Gore, sada su na bezbjednom, sa svojim porodicama.

ZAROBLJENI U TUNELU

Sniježna lavina nedavno je, dok su se autobusom vraćali sa posla, zamalo života koštala i 48 radnika HE „Piva“ koji su sa još dvadesetak putnika iz nekoliko putničkih automobila ostali zarobljeni u četvrtom tunelu na putu od brane do Plužina. Pred zloćudnošću prirode nemoćne su bile mašina hiroelektrane koja je išla ispred autobusa i dvije mašine Crnogoraputa, kao i višesatni pokušaji spasilaca koji su im krenuli u susret. Srećom, u autobusu je bilo dovoljno goriva, grijanje je radilo, tako da su žed i glad bili najmanji problem. Kada je postalo jasno da je kopnom nemoguće, zavijani putnici sutradan su evakuisani Pivskim jezerom, u tri ture brodicom hidroelektrane. Tako je poslije besane noći uslijedilo prilično rizično spuštanje niz četrdesetak metara strmu padinu do jezera. Na sreću sve se dobro završilo.

JEDVA IZVUKLI ŽIVU GLAVU

Koliko je težak i opasan posao distributera svjedoči i primjer četvoročlane ekipe poslovnice Virpazar, sa šefom **Brankom Đurišićem** na čelu. Ekipa se 16. februara pješke probijala kroz duboke sniježne smetove punih devet kilometara i uspjela da otkloni kvar na DV 10 kV Dupilo sa kojeg se napaja crpno postrojenje barskog vodovoda. Ova trasa nije nimalo laka i u normalnim vremenskim uslovima. Jedva su se vratili. Umorni i mokri teško su savladavali sniježne namete. Branko je upao u 2,5 metra dubok škrip, na sreću zadobio je samo lakše povrede kičme i desne noge. Usljed ogromnih napora njegov kolega **Sadik Jusić** na trenutak je izgubio svijest

Nameti visoki i ponekolikometara

Kad lavine blokiraju tunele

I snjegočistaču treba pomoć

Svi su pritekli u pomoć

BRŽE I BOLJE NIJE SE MOGLO

Sibirski studen, vjetar i sniježni nameti uslovlili su veliki broj kvarova i na elektro mreži. Dežurna služba održavanja ED Podgorica primala je tih dana na stotine poziva građana koji su prijavljivali kvarove na niskonaponskoj mreži svake vrste: prestanak napona, nestanak jedne faze, pad užeta. ... Telefoni u dežurnom centru neprestano su zvonili, jer su građani bili nestrpljivi da što prije dobiju električnu energiju. I tako dok je napolju na sceni bila sniježna oluja u kontakt centru ED Podgorica usijana atmosfera. Na tri telefonske linije prijavljen je veliki broj kvarova. Dežurni dispečeri često su bili na meti nezadovoljnih potrošača koji nijesu mogli da shvate da im se problem objektivno ne može odmah riješiti.

-Ukoliko spustim slušalicu, utoliko dolazi novi poziv. Ne stignem da predahnem. Uho mi je utrulo, priča **Zoran Pejović**, dispečer u Dežurnoj službi. Elektrodistributeri su zaista brzo djelovali. Od trenutka prijave kvara do izlaska na teren prolazilo je jedva desetak minuta. Bili su mobilni 24 sata. Otklanjali su kvarove po prioritetima

Veliki broj kvarova prijavljivan je tih dana. Često je bilo i po pet, šest poziva na čekanju. Reagovali smo na svaki poziv, ali objektivno i pored velike želje nijesmo mogli sve kvarove odjednom otkloniti, pa su oni manji na red dolazili kasnije. Naše ekipe bile su non stop na terenu. Grabili smo koliko smo mogli dašto prije uspostavimo normalno napajanje u svim djelovima Glavnog grada. Naši radnici zaista su bili neumorni, brže i bolje nije se moglo, kaže **Damir Dečević**, šef Službe za upravljanje u ED Podgorica.

Šef Odjeljenja za vazdušne vodove u Službi održavanja **Ivan Mimović**, ističe da su pojedini potrošači na niskom naponu bili bez električne energije i po nekoliko dana. Razlog je, kaže Mimović, bio to što su se prvo morali otklanjati kvarovi na 35 i 10 kV mreži zbog broja potrošača koji su u tim slučajevima bili bez napajanja, pa tek onda pojedinačni slučajevi. Uslovi za rad bili su izuzetno teški. Danima se nije smjela dići korpa zbog olujnog vjetra, jer prijetila je opasnost da neko nastrada. Kada su uslovi dozvoljavali radnici su bukvalno išli od stuba do stuba gdje god je bilo prohodno i gdje se moglo doći- kazao je Mimović.

DANONOĆNA BITKA SA SMETOVIMA

Jedan od junaka borbe sa posljedicama februarskog nevremena u našoj kompaniji, svakako je i radnik Mehanizacije EPCG **Darko Milović**. Darko je za upravljačem utovarne lopate, nakon višečasovnog neprekidnog rada znao da dočeka i rane jutarnje časove. Zahvaljujući njegovom požrtvovanju prilazni putevi do akumulacija Slano i Krupac, retenzije Vrtac i zatvaračnice u Norinu kao i samoj hidroelektrani „Perućica“ bili su stalno prohodni. A da svi objekti i postrojenja HE „Perućica“ funkcionišu normalno i u uslovima vanrednog stanja veliki doprinos dao je i mehaničar **Miško Vujović**, koji je zajedno sa Darkom brinuo o održavanju preopterećene mašine. I to sve pod budnim okom šefa Mehanizacije **Ilje Đukanovića**, koji je danonoćno nadzirao i koordinisao radove.

JANUARSKO NEVRIJEME

Požrtvovanost ekipa EPCG do punog izražaja došla je i za vrijeme januarskog nevremena kada su uspjele da uz veliku spremnost i angažovanost, po mečavi kakva se odavno ne pamti, bez obzira na zavijane puteve, saniraju najveći dio mreže već u prvih 48 sati. Iako je opravka vazdušnih vodova po jakom vjetru veoma rizična, elektrodistributeri na vijest o havarijama nijesu časili, odmah su obišli dalekovode i neprekidno bili na terenu. Svaki završeni radni zadatak bio je istinski podvig. Posebno je bilo teško na području žabljake opštine, zatim u opštinama Bar, Herceg Novi, Nikšić, Podgorica, Cetinje, Kolašin.

REGION: RESTRIKCIJE BILE JEDINI IZLAZ

Petnaestodnevni ledeni talas uslovio je u jugoistočnoj Evropi rekordno donio je ogromne problem, rekordno niske temperature i do sada nezabilježeno visoku potrošnju energije u Albaniji, Bugarskoj, Makedoniji, Grčkoj, Srbiji i Hrvatskoj. Srbija je u prvom momentu, dodatne količine električne energije obezbjeđivala iz Makedonije, ali je kasnije morala da uvede restrikcije u isporuci energije za privredna preduzeća. Restrikcije su bile aktuelne i u Makedoniji.

Olujno nevrijeme u Hrvatskoj danima nije dozvoljavalo da se otklone kvarovi pa je oko 3000 ljudi u Lici svo vrijeme bilo bez energije. I Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg-Bosna sa sjedištem u Mostaru suočavala se sa ogromnim teškoćama. Uoči nevremena nedostajuću električnu energiju nabavljala je po 60 eura za MWh, da bi ta cijena skočila na gotovo nevjerovatnih 150 eura po MWh. Nedostatak vode u akumulacijama i činjenica da se najveći dio energije u Hercegovini obezbjeđuje iz hidroelektrana, dodatno je usložnjavala ionako tešku situaciju. Djelovi Albanije danima bili su bez električne energije. ČEZ distribucija, prisiljena velikim kvarovima, morala je prekinuti snabdijevanje u nekoliko mjesta u Albaniji. Od redukcija nije bila pošteđena ni okolina Tirane, dok je ogromna potrošnja zbog ekstremno niskih temperatura u toj zemlji prouzrokovala veliki broj havarija na elektro mreži. Elektroprivreda Republike Srpske, zahvaljujući forsiranom radu termoelektrana, jedina u regionu u „kriznom“ periodu iz sopstvenih izvora obezbjeđivala je dovoljne količine električne energije, za svoje potrošače koji su dnevno trošili između 20 i 30 odsto energije više.

NJEMAČKU „IZVUKLE“ NUKLEARKE

Hladni talas primorao je Njemačku, koja je odlučila da odustane od proizvodnje električne energije iz atomskih elektrana, da promijeni odluku i da vrati u pogon nekoliko reaktora.

Sibirske hladnoće su dovele do velikog porasta potrošnje struje, što je primoralo operatere njemačke elektromreže da ponovo pokrenu atomske elektrane koje su kao «preventivna mjera» stavljene u rezervu. Njemačka je poslije katastrofalnog zemljotresa i cunamija u Japanu u martu prošle godine, koji su doveli do isticanja radijacije iz japanske nuklearke Fukušima, odlučila da postepeno odustane od nuklearne energije do 2022. godine. Osam od 17 njemačkih nuklearnih reaktora odmah je isključeno iz pogona, dok je pet stavljeno u rezervu za slučaj da tražnja električne struje ne može da bude podmirena iz drugih izvora. Njemačka je uvozila struju iz Austrije kako bi stabilizovala elektromrežu.

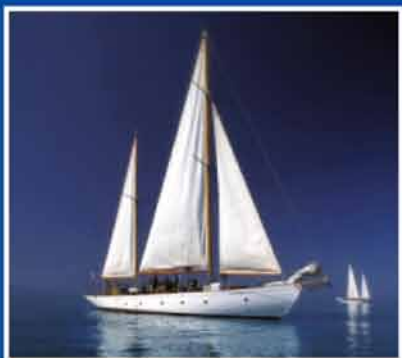

I dvorište Direkcije u Nikšiću bilo je potrebno očistiti od velikih snježnih nameta

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312-755

Sreten Gojković novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za tarife i odnose sa državnim institucijama

MORAMO SE IZBORITI ZA REALNE CIJENE

GOJKOVIĆ: Saglasno novim metodologijama, Direkciji za tarife i odnose sa državnim institucijama predstoji odgovoran i obiman posao na kvalitetnoj pripremi zahtjeva za tarife koje stupaju na snagu 1. jula ove godine.

SPREMAN ZA NOVE IZAZOVE: Sreten Gojković

Biografija

Sreten Gojković rođen je u Nikšiću, 1966. godine. Elektrotehnički fakultet, smjer energetika završio je u Podgorici. U Elektroprivredi Crne Gore radi od 1992. godine, i to u HE „Piva“, gdje je, nakon pripravničkog staža bio vođa smjene u hidroelektrani. Krajem 1994. prelazi u ED Nikšić, na radno mjesto inženjera – ispitivača, a nakon toga i šefa Odjeljenja za trafostanice i kablove. U Sektoru za razvoj i inženjering, od 1997. godine, radi kao inženjer za prenosnu mrežu da bi se, od 1999-2005. ponovo vratio u nikšićku Distribuciju na mjesto šefa Službe održavanja. Od 2005- 2007. bio je direktor Sektora za trgovinu FC Snabdijevanje, a od 2007 - 2011. direktor FC Snabdijevanje. Od 1. januara ove godine Gojković je imenovan za izvršnog rukovodioca Direkcije za tarife i odnose sa državnim organima. Oženjen je i otac troje djece.

Sreten Gojković, koji je odlukom Odbora direktora na novu funkciju imenovan 1. januara ove godine, podsjeća da je prvi regulatorni prihod definisan kao trogodišnji te da s obzirom na tu činjenicu Direkciju za tarife i odnose sa državnim institucijama očekuju brojne obaveze.

-Metodologije zahtijevaju izuzetno obimnu i detaljnu dokumentaciju, na osnovu koje će Regulator odobriti prihode Javnom snabdjevaču i Operatoru distributivnog sistema. U tom smislu potrebno je izraditi višegodišnji bilans električne energije, biznis i planove investicija, program efikasnosti pojedinih energetske subjekata, kao i tehno-ekonomske analize opravdanosti pojedinih investicija, ističe Gojković.

Novoimenovani čelnik Direkcije za tarife i odnose sa državnim institucijama najavljuje intenzivniju saradnju sa Distribucijom, Snabdijevanjem i odgovarajućim

Metodologije zahtijevaju izuzetno obimnu i detaljnu dokumentaciju, na osnovu koje će Regulator odobriti prihode Javnom snabdjevaču i Operatoru distributivnog sistema. U tom smislu, potrebno je izraditi višegodišnji bilans električne energije, biznis i planove investicija, program efikasnosti pojedinih energetske subjekata, kao i tehno-ekonomske analize opravdanosti pojedinih investicija.

Sektorima u Direkciji Društva, što će, kako kaže, rezultirati podnošenjem kvalitetnog zahtjeva za tarife koje stupaju na snagu 1. jula ove godine.

-Ovaj posao pored energetskog zahtijevaće i značajno poznavanje ekonomske struke, naglasio je Sreten Gojković koji očekuje da će nove metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda energetske subjekata napokon podrazumijevati i objektivnije vrednovanje stope povrata na uloženi kapital i investicionih troškova kao važnih preduslova za

veća ulaganja u proizvodne i distributivne kapacitete.

Gojkoviću će na novom poslu, itekako, pomoći i bogato iskustvo sticano dugogodišnjim odgovornim radom u HE „Piva“, ED Nikšić, Sektoru za razvoj EPCG te na funkcijama direktora Sektora za trgovinu električnom energijom i čelnog čovjeka FC Snabdijevanje. To se posebno odnosi na iskustvo stečeno u Snabdijevanju gdje se, između ostalog, bavio i pitanjima regulacije tarifa i cijena električne energije.

O.Vulanović

IMENOVAN NOVI PREDSJEDNIK A2A POVJERENJE SALI

Giusseppe Sala imenovan je za predsjednika Odbora direktora kompanije **A2A**. Sala je naslijedio **Giuliana Zuccolia**, koji je preminuo u subotu 11. februara, a samo četiri dana ranije podnio je ostavku.

"Zahvaljujem akcionarima i korporativnim tijelima na ukazanom povjerenju. A2A je izuzetno bitna kompanija, sa odličnim kadrom. Preuzimam funkciju u duhu služenja i odmah ću objaviti da namjeravam da odustanem od bilo kakve naknade u vezi sa ulogom predsjednika, dok ću novac koji mi pripada kao savjetniku firme nastaviti da uplaćujem u dobrotvorne svrhe, istakao je novi predsjednik A2A. Sala je diplomirao ekonomiju na **Univerzitetu Bocconi**. Više od deceniju radio je za fabriku guma **Pireli**, gdje je od 1998. bio glavni izvršni direktor. Četiri godine kasnije prešao je u italijanski **Telekom**, prvo kao finansijski direktor i potpredsjednik kompanije, da bi 2005. bio promovisan u generalnog direktora. U januaru 2009. imenovan je za direktora Opštine Milano, a u A2A je prešao sa mjesta direktora milanskog sajma arhitekture **Expo**.

/La Repubblica/

E VIVA HUGO!

PRELEVIĆ: Dio crnogorskog društva se ponaša kao putnik u vozu koji se na pola puta do cilja predomislio i hoće nazad. Problem je u tome što voz neće stati i krenuti nazad samo zbog naših grešaka i zabluda. Očigledno da je put ka Evropskoj uniji naporniji nego što smo mislili. Uspon je veliki, a uz put treba slijediti putokaze. I ništa od toga nije slučajno. Da nema tih putokaza, odavno bi smo pomislili kako smo već dio EU.

Laičkoj, a, plašim se, i dobrom dijelu stručne javnosti, moram da saopštim nekoliko činjenica. Možda nije vrijeme za loše vijesti, ali profesija mi nalaže iskrenost. Prvo, cijena električne energije će globalno i dugoročno rasti. Za to postoji više razloga i – niti jedan protiv. Drugo, cijena električne energije u Crnoj Gori će rasti brže nego u EU, čiji član namjeravamo da postanemo. Suviše je očigledno da bi moglo biti drugačije. Treće, ako očekujemo da će se neka energetska kompanija - u čijem god vlasništvu bila, a ukoliko se vlasnik ponaša racionalno - odreći svoje zarade koju može ostvariti sa istim trudom i kapitalom, za isti posao u nekoj drugoj državi, onda smo u velikoj i opasnoj zabludi. Ili možda nismo? Fidel Kastro i Hugo Čavez takođe misle tako, kaže u otvorenom pismu crnogorskoj javnosti **mr Branislav Prelević**, član Odbora Regulatorne agencije za energetiku.

“Građanska” Crna Gora je na nedavno održanim protestima zahtijevala poništenje odluke Regulatorne agencije za energetiku (RAE) o promjeni cijene električne energije i smjenu članova Odbora. Mnogo je pitanja otvoreno ovom prilikom, i to je dobro: treba da se preispitujemo, uvijek i o svemu. Iskreno, živio

Cijena socijalne politike koja je decenijama vođena preko leđa elektroenergetskog sistema Crne Gore – danas se plaća. Danas, kao posljedicu takve politike, imamo situaciju u kojoj potrošači nisu naviknuti, a kamoli da osjećaju obavezu da plaćaju električnu energiju koju su potrošili. Danas, oni koji krađu električnu energiju nisu lopovi. Danas se o nama na međunarodnim skupovima energetičara pričaju vicevi „o Crnogorcima koji su izmislili mrežu bez gubitaka”. Danas, smo među državama sa najvećim procentualnim učešćem uvozne energije u ukupnoj potrošnji, jer energetsom sistemu već 30 godina nismo dozvolili priliku da izgradi neki proizvodni objekat. Danas su mediji puni trik-pitanja o tome da li plaćamo najskuplju struju u regionu. Niti imamo najvišu cijenu u regionu, niti imamo najskuplju struju u odnosu na neto plate, niti je uopšte bitno upoređivati se sa regionom.

sam u uvjerenju da - kao neko ko nikada nije pripadao ni jednoj političkoj partiji, po svom kulturološkom i socijalnom profilu - pripadam građanskoj Crnoj Gori. Zato i mislim da nije građanski ukoliko se jednoj nezavisnoj instituciji – presuđuje na ulici!

Laičkoj javnosti nametnute su nepostojeće dileme, od jednog poskupljenja električne energije napravljena je farsa. Promjena cijena će biti, i uvijek će one izazivati nezadovoljstvo i energetske kompanije i potrošača, a tamo gdje su nezadovoljni i jedni i drugi, nezadovoljna je i vlada. I to je toliko prirodno da bi bilo vrlo čudno da je drugačije. Upravo zbog toga i jeste regulatorima svuda u Evropi obezbijedena potpuna nezavisnost.

“Građansko osporavanje” nezavisnosti RAE: Problemi u energetsom sektoru Crne Gore su brojni, nagomilani decenijama vođenom pogrešnom politikom u kojoj je socijalni mir kupovan niskom cijenom električne energije. Danas, kad se Crna Gora, odnosno njena Vlada osnivanjem regulatorne agencije, kao i sve države Evrope, odrekla pozicije u kojoj će i dalje da se bavi određivanjem tarifa slijedi ultimatum “građanske” koji znači - za dva koraka unazad. Sumnjam da je to građanski, a siguran sam da – nije legalno. Kao profesionalac i kao – makar koliko je meni poznato - jedini ekonomista energetike u Crnoj Gori, osjećam se obaveznim da laičku javnost upoznam sa onim što su realne, a što spinovane dileme u oblasti energetike.

Da li je povećanje tarifa za domaćinstva trebalo da bude baš 6,8 odsto, manje ili više je tehničko pitanje, ali sa profesionalnog aspekta naravno da je vrlo važno. S obzirom na to da su od strane potrošača i od EPCG već podnijete tužbe Sudu kojima se osporava ova odluka RAE, neću je komentarisati. Ostaviću sudove da na miru - ako se ovo sada uopšte može nazvati situacija bez pritisaka - odlučuju o opravdanosti ovih tužbi. Mnogo važnije bi bilo da se ovom prilikom pozabavimo odnosom društva prema energetici i promjenama koje nas očekuju u ovoj oblasti i usklađivanju sa EU regulativom.

Pravi ili pogrešan voz: Dio crnogorskog društva se ponaša kao putnik u vozu koji se na pola puta do cilja predomislio i hoće nazad. Problem je u tome što voz neće stati i krenuti nazad samo zbog naših grešaka i zabluda. Očigledno da je put ka Evropskoj uniji naporniji nego što smo mislili. Uspon je veliki, a uz put treba slijediti putokaze. I ništa od toga nije slučajno. Da nema tih putokaza, odavno bi smo pomislili kako smo već dio EU. Međutim, na našu žalost, mjeru našeg prilagođavanja ocjenjuje Evropska unija, a ne mi sami. Očigledno nije dovoljno usvojiti neke zakone i direktive. Treba ih i poštovati i primijeniti. Tu smo već u velikom problemu: jer otkrivamo da smo kao društvo nezreli, da smo

deklarativno usvojili neka pravila, ali da smo suštinski daleko od njihove primjene. Možda uopšte nismo razumjeli kuda nas to EU vodi. Možda smo, ipak, ušli u pogrešni voz.

Formiranje jedinstvenog liberalizovanog tržišta: To što se Crna Gora na putu ka EU našla u problemima baš na polju energetike, uopšte nije slučajno i nije neočekivano. Evropska unija je na svom početku postavila vrlo visoke ciljeve u oblasti energetike i sama je imala, i još uvijek ima, probleme u njihovom dostizanju. Evropska administracija se već petnaest godina bori sa uspostavljanjem jedinstvenog liberalizovanog tržišta električne energije.

U tom cilju donijeta su tri energetska paketa, odnosno tri skupa direktiva i preporuka koje se moraju primijeniti u zemljama članicama (kao i onim koje to namjeravaju postati). U ostalim oblastima bilo je, obično dovoljno, mnogo manje vremena i truda. Sa energetikom, zbog svoje kompleksnosti i važnosti za ekonomske i socijalne procese, ide teško, ali briselska administracija pokazuje maksimalnu odlučnost. Raščlanjivanje vertikalno integrisanih državnih monopola, liberalizacija tržišta, regulacija mrežnih djelatnosti i izvlačenje državnih prstiju iz energetskeg tržišta, očigledno je bilo bolno i za stare i velike članice EU. Međutim, u zrelih društvima razum nadvlada dnevno-političke ciljeve i ne raspravlja se o nečem što je tako očigledno. Jednom čvrsto ustanovljeni strateški ciljevi EU, postali su i ciljevi njenih članica. Značaj energetike za EU kao cjelinu i pojedinačno za sve njene članice, sa jedne strane, i priroda elektroenergetskih sistema, sa druge strane, uslovlili su sistemski pristup prema kojem je na samom početku bilo neophodno uspostaviti jedinstveno tržište električne energije i gasa. I tačka.

Uspostavljanjem granica ovog tržišta, Evropa ujedno objelježava svoje granice. Ekonomske, političke i - vrijednosne. Unutar granica ovog tržišta vladajuća pravila i principi koji nije su plod dnevne politike, već strateških odluka donesenih u cilju pouzdanog snabdijevanja energijom, kao osnovnog preduslova zadovoljavanja osnovnih životnih potreba, razvoja ekonomije i društva uopšte. Poznavajući istorijat donošenja odluka vezanih za energetske pakete i posvećenost EU rješavanju ovog problema, sumnjam da će ih ultimatum koji dolaze iz Crne Gore pokolebati.

Ima i drugačijih primjera. Hugo Čavez je u Venecueli nacionalizovao energetske kompanije i rekao da su gorivo i energija (skoro) džabe. Zvuči mi nekako poznato. Jeste Venecuela daleko, al' se srodne duše uvijek nađu.

Vrijeme za loše vijesti: Laičkoj, a, plašim se, i dobrom dijelu stručne javnosti, moram da saopštim nekoliko činjenica. Možda nije vrijeme za loše vijesti, ali profesija mi nalaže iskrenost. Nakon toga možete da razbijete sopstveno ogledalo, ubijete pismo nošu ili se suočite sa realnošću.

Prvo, cijena električne energije će globalno i dugoročno rasti. Za to postoji više razloga i - niti jedan protiv. Osnovni razlog je povećanje potrošnje koju ne prati odgovarajuća proizvodnja, odnosno ponuda. Trenutno to nije tako izraženo zbog ekonomske krize koja implicira nešto nižu tražnju, ali globalni trendovi su jasni. Sačekajmo globalno ozdravljenje ekonomije i biće još jasnije. Ostali, takozvani, okidači rasta cijena, nijesu manje važni. Uticaj proizvodnje i potrošnje energije na životnu sredinu konačno je evidentan i to neko mora da plati, bilo kroz stimulanje obnovljivih izvora energije, bilo kroz penalisanje onih koji emituju CO₂, odnosno gasove koji izazivaju efekat staklene bašte. Sve ovo svuda u svijetu platiće potrošači, dijelom kroz budžet, dijelom kroz povećane tarife.

Drugo, cijena električne energije u Crnoj Gori će rasti brže nego u EU, čiji član namjeravamo da postanemo. Suviše je očigledno da bi moglo biti drugačije. Jedinstveno tržište električne energije se uspostavlja sa idejom da se obezbijedi ukidanje mono-

pola, uspostavljanje konkurencije, likvidnost električne energije van granica određene države ili regiona - sve je u interesu obezbjeđivanja sigurnosti snabdijevanja, kao vrhunskog cilja i snižavanja monopolskih cijena. Kvaka je u tome što su cijene u tom dijelu Evrope (zapad) bile stvarno nerealno visoke, uslovljene monopolskim pozicijama tamošnjih kompanija, dok u ovom dijelu Evrope (istok), te iste monopolske kompanije od tog monopola su dobile - samo obavezu, tj. direktivu da se socijalni mir ima čuvati kao zenica oka svog. Rezultat takve politike je jasan: niske tarife, višak zaposlenih, prelivanje eventualne dobiti u budžet i podinvestiranost, odnosno nemogućnost kompanija da same finansiraju izgradnju novih kapaciteta. Zvuči li vam ovdje nešto poznato?

Jedinstveno tržište električne energije će nam donijeti pouzdano snabdijevanje, mogućnost da nezadovoljni potrošač promijeni kompaniju koja ga snabdijeva strujom, ali po cijenama koje će biti više od današnjih. Preciznije, cijene neće nikad dostići evropski prosjek zbog strukture naše proizvodnje, ali - biće veće. Nezavisno od personalnog sastava RAE.

Treće, ako očekujemo da će se neka energetska kompanija - u čijem god vlasništvu bila, a ukoliko se vlasnik ponaša racionalno - odreći svoje zarade, koju može ostvariti sa istim trudom i kapitalom, za isti posao u nekoj drugoj državi, onda smo u velikoj i opasnoj zabludi. Ili možda nismo, Kastro i Čavez takođe misle tako.

Sve i da je država 100 odsto vlasnik energetskih kompanija, ona nema pravo da se zbog «viših ciljeva» odriče profita koji je uobičajen za tu granu industrije. U Norveškoj je, recimo, električna energija duplo skuplja nego u Crnoj Gori. Norvežane nije spasila činjenica da je komuna, opština ili država većinski vlasnik u skoro svim elektroenergetskim kompanijama. Spasio ih je zdrav ekonomski rezon, koji kaže da država treba da zaradi, kao što bi zaradio i bilo koji drugi vlasnik, i da će taj profit završiti u budžetu koji je novac svih građana. Činjenica da su energetske kompanije u Crnoj Gori akcionarska društva, da je to dijelom i nečija privatna imovina - stranih ili domaćih vlasnika - obaveza je više da se tom imovinom ne može kupovati ničiji socijalni mir. Na tarife formirane na ovim principima, Vlada, ako smatra

nužnim, može da utiče na dva načina. Jedan način je da se odrekne svoje ekonomske politike, strategije razvoja energetike, strateških razvojnih dokumenata, da predloži parlamentu poništenje ratifikacije Atinskog sporazuma o pristupanju Energetskoj zajednici, odustane od namjere da u skorij budućnosti postanemo članicom EU, da jednostavno predloži - ukidanje RAE. Dakle, trebala bi joj podrška parlamenta. Drugi način je da socijalnom politikom omogući onom dijelu potrošača, koji su u stanju socijalne potrebe, da određenu količinu energije dobiju po subvencionir-

sanim cijenama, što korespondira sa skorašnjim prijedlogom premijera Lukšića.

Živjeti kao sav normalan svijet: Kako se država svuda u svijetu pokazala kao loš regulator u ovoj oblasti, sve države Evrope i ogromna većina svijeta su uvele instituciju nezavisnog regulatora. Formalno i institucionalno, Regulator je u Crnoj Gori nezavisan. Suštinski, Regulator je nezavisan u mjeri ličnog i profesionalnog integriteta članova njenog odbora, jer samo Parlament može vrednovati njegov rad. Stoga, lična poruka svima koji se nalaze u ovoj diskusiji: niti Vlada, niti bilo koja grupa građana, niti bilo koja energetska kompanija ne mogu uticati na

moje stavove. Ukoliko parlament odlučuje o povjerenju Regulatoru, podsjetiti parlamentarce na strateške dokumente i principe kojima ću se voditi u donošenju odluka i kreiranju politike RAE. Podsjetiti ih na ratifikovane sporazume o pristupanju Energetskoj zajednici Jugoistočne Evrope, na Strategiju razvoja energetike, na deklarisanu ekonomsku politiku koju sprovodi Vlada Crne Gore, na Strateški dokument CANU „Crna Gora u XXI stoljeću u eri kompetitivnosti“, na preporuke Evropske komisije Crnoj Gori u oblasti energetike, na strateške odluke koje su sami donijeli, a koje se tiču energetike...

Cijena socijalne politike koja je decenijama vođena preko leđa elektroenergetskog sistema Crne Gore – danas se plaća. Danas, kao posljedicu takve politike, imamo situaciju u kojoj potrošači nisu naviknuti, a kamoli da osjećaju obavezu da plaćaju električnu energiju koju su potrošili. Danas, oni koji krađu električnu energiju nisu lopovi. Danas se o nama na međunarodnim skupovima energetičara pričaju vicevi „o Crnogorcima koji su izmislili mrežu bez gubitaka“. Danas, smo među državama sa najvećim procentualnim učešćem uvozne energije u ukupnoj potrošnji, jer energetsom sistemu već 30 godina nismo dozvolili priliku da izgradi neki proizvodni objekat. Danas, su mediji puni trik-pitanja o tome da li plaćamo najskuplju struju u regionu. Niti imamo najvišu cijenu u regionu, niti imamo najskuplju struju u odnosu na neto plate, niti je uopšte bitno upoređivati se sa regionom. Region je sve ono od čega želimo da se udaljimo, kad je sistem vrijednosti u pitanju, region je, u energetsom smislu, sve ono što ne želimo svojoj Crnoj Gori, niti kao profesionalac, niti kao građanin. Dok se god upoređujemo sa regionom, a ne sa Evropom, loše po nas, a loše i po region. Da li u ovoj državi postoji kritična masa onih koji stvarno imaju ambiciju da konačno izađemo iz regiona?

Ne želim da se ovo otvoreno pismo smatra kao upozorenje bilo kome, želim samo da imam mirnu savjest.

[/portalanalitika.me/](http://portalanalitika.me/)

 Mercator

Vaša mudra kupovina

POTRAŽITE PROIZVODE
VRHUNSKOG KVALITETA
PO NAJPOVOLJNIJIM
CIJENAMA.

*“Za svoj novac
želim dobiti najviše”*

Svjetska banka o cijeni energije u Srbiji

TREBA DA POSKUPI 40 DO 80 Odsto

Svjetska banka (SB) objavila je analizu u kojoj upozorava na stabilnost električnog sistema Srbije, koji je star i zaostao, između ostalog i zbog jeftine struje.

-Struja je jeftina, što povećava potrošnju, pa Elektroprivreda Srbije mora da uvozi bilansne potrebe. Zato treba podići cijene od 40 do 80 odsto, razviti mehanizam socijalne zaštite, disciplinovati

potrošače da plaćaju i podići energetska efikasnost, navode iz Svjetske banke. Prosječna cijena kilovat sata u Srbiji je nešto iznad pet centi što je najjeftinija energija u regionu.

Niske cijene energenata utiču na zastarjelost energetske infrastrukture. Prema najnovijoj analizi Svjetske banke, od 2015. godine u Srbiji nastaje jaz između povećanja potrošnje struje i razvoja novih kapaciteta za njenu

produkciju. U očima ove finansijske institucije, usko grlo nastaje i zbog niske cijene električne energije i nedostataka discipline u redovnom plaćanju računa. A to uzrokuje neodrživost sistema i smanjuje interes da u Srbiju stignu nove tehnologije.

-Elektroenergetski sistem je star, nepouzdan i neefikasan, jer više od polovine elektrana starije je od 30 godina, a neke će s vremenom morati da prestanu da rade uprkos programima za rehabilitaciju - navode stručnjaci Svjetske banke.

Gotovo 62 odsto kapaciteta EPS-a bazirano je na proizvodnji struje iz lignita, pa zastoji i odlaganja u širenju kopova, kao što je bio slučaj u "Kolubari" sa iseljavanjem Vreoca, mogu da ugroze sistem. Zbog niskog vodostaja rijeka, ove zime bila je prepolovljena proizvodnja struje u hidroelektranama.

Poslije 2000. godine, mnoge hidro i termoelektrane su revitalizovane, čime im je podignuta proizvodna snaga i produžen radni vijek. U sljedećih osam godina, EPS će staviti katanac na deset elektrana, kako bi povećao ukupnu efikasnost sistema. Tako će se van pogona naći 1.100 megavata - termoelektrane "Kolubara" A1 do A5, termoelektrane "Morava", gasne elektrane Novi Sad, Zrenjanin, Sremska Mitrovica, kao i blokovi termoelektrana "Kostolac" A1 i A2 i "Nikola Tesla" (TENT) A1 i A2.

[/portalanalitika.me/](http://portalanalitika.me/)

Generalni direktor EPS-a o cijeni energije u Srbiji

DO 2015. BIĆE SKUPLJA 60 Odsto

Cijena električne energije u Srbiji do kraja 2014. godine mora da poraste 60 odsto, jer će od 2015. tržište biti potpuno otvoreno i samo će regulisati cijenu, najavio je generalni direktor EPS-a Dragomir Marković. Kako prenosi sajt Euraktiv, Marković je naglasio da niska cijena električne energije destimuliše ulaganja i podstiče neracionalnu potrošnju.

Naravno, biće potrebno uspostaviti i mjere zaštite dijela građana koji ne mogu da plate tržišnu cijenu, konstatovao je Marković i precizirao da poskupljenje nije predviđeno planom poslovanja u ovoj godini.

-Povećanje cijene od 60 odsto može biti odjednom ili postepeno. Srbija je sa prosječnom cijenom od pet centi za kilovat čas, energetski najneefikasnija zemlja u Evropi. EPS je potpuno spremna za otvaranje tržišta i priželjkuje ga već godinama. Najgori način upravljanja cijenom i cjenovnom politikom je administrativni.

To treba da uradi tržište, rezonuje Marković. Električna energija u Srbiji za domaćinstva jeftinija je oko tri puta od prosjeka EU, a sa povećanjem od 60 odsto cijena bi bila viša nego u Bugarskoj i približila bi se aktuelnoj cijeni u Rumuniji.

/Euraktiv/

Dragomir Marković

Zoran Ostojić, predsjednik Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG

DESTRUKCIJA VODI U MRAK...

Razumijemo težak trenutak u kojem se nalazi EPCG, ali to ne znači da smo zaboravili obaveze Kompanije, definisane Kupoprodajnim i Kolektivnim ugovorom. Učinak zaposlenih, koji odgovornim radom stalno potvrđuju lojalnost Kompaniji, prošle godine, pored nezapamćene suše, devalvirale i odluke RAE. Destruktivni ambijent koji se kreira u dijelu crnogorske javnosti, vodi u mrak, restrikcije, smrzavanje... Država treba konačno da socijalu skine sa pleća Elektroprivrede, osnovne su poruke iz intervjua sa predsjednikom Sindikalne organizacije zaposlenih Zoranom Ostojićem u prvom broju lista u ovoj godini.

Gospodine Ostojiću, protekla godina, po opštoj ocjeni, bila je jedna od najtežih poslovnih godina za Elektroprivredu Crne Gore. Koliko će ta činjenica, po Vašem mišljenju, uticati na položaj zaposlenih u našoj kompaniji i kako sve to izgleda iz ugla Sindikata?

Protekla godina, svakako, bila je jedna od najtežih godina za Elektroprivredu. O tome najbolje svjedoči višemilionski poslovni gubitak. Brojni problemi manifestovani, u prvom redu u nezapamćenoj suši, ne samo u Crnoj Gori, nego na cijelom području jugoistoka Evrope nijesu dozvolili da se valorizuje veliki trud, znanje i energija koju su uložili zaposleni u EPCG, od-

govorno jući radne zadatke. Podsjećam da su proizvodni objekti bili potpuno spremni, što se ovoga puta najbolje potvrdilo na primjeru TE „Pljevlja“ u kojoj su, kao što je poznato, uspjeli da i bez redovnog godišnjeg remonta kontinuirano proizvode maksimalnom snagom i tako održavaju stabilnost elektroenergetskog sistema. Godinu ranije, i hidroenergetski objekti su, bez i najmanjeg zastoja, uspjeli da ostvare rekordne proizvodne rezultate. Distributivna mreža i pored niza teškoća u najvećoj mjeri zahvaljujući napornom, stručnom i odgovornom radu elektrodistributivnih ekipa, takođe, stabilno funkcionise. Dakle, radnici su kao i uvijek dali maksimalan doprinos i potvrdili lojalnost kompaniji, a sve ostalo bilo je u domenu više sile. Isto tako, zaposleni nijesu odgovorni za odluke RAE vezano za tarife električne energije što je takođe, i ne prvi put, značajno devalviralo njihov radni učinak. No, to pitanje ipak ostavljam onima koji se u Elektroprivredi njime bave.

Bez obzira na trenutno zaista tešku situaciju, moram naglasiti da radnici, bar do kraja ove godine, ne moraju da brinu za radna mjesta i zarađene plate. Štite ih odredbe Ugovora o kupoprodaji Elektroprivrede koje zaposlenima na neodređeno do kraja ove godine garantuju status i isti nivo zarada, a onima na određeno do isteka Ugovora o radu. Problem je, međutim, zastoj u realizaciji programa dobrovoljne prodaje radnih mjesta. Nedostaje sredstava, ali se nadam da će ova godina donijeti neophodnu finansijsku konsolidaciju i da će se opredijeliti novac i za taj strateški projekat. U svakom slučaju, u Sindikalnoj organizaciji zaposlenih razumijemo aktuelni trenutak, ali to sigurno ne

znači da svakodnevno ne pratimo situaciju i da nećemo, kada za to dođe vrijeme, kod menadžerskog tima insistirati na ispunjavanju svih Kupoprodajnim i Kolektivnim ugovorom definisanih obaveza Kompanije prema zaposlenima.

Prema ocjeni stručne javnosti, važeći Kolektivni ugovor u potpunosti garantuje zaštitu interesa zaposlenih u EPCG. Da li se od ulaska strateškog partnera, s obzirom da je potpisan prije dokapitalizacije Elektroprivrede, nešto promijenilo u primjeni odredaba tog dokumenta? Drugim riječima, kako biste ocijenili saradnju sa izvršnim menadžmentom kompanije?

Moram priznati da za sada nijesmo nezadovoljni saradnjom sa izvršnim menadžmentom Kompanije. No, to nikako ne znači da nema prostora za njeno unapređenje. Sigurno je da ćemo se kao predstavnici radnika i ubuduće maksimalno truditi u odbrani prava i očuvanju položaja zaposlenih u duhu partnerskih odnosa, zakonske regulative i definisanih prava i obaveza. Smatram da je to u interesu ne samo zaposlenih nego i Kompanije. I u tom smislu očekujem razumijevanje i konstruktivan odnos menadžmenta i poslovnih struktura EPCG.

Ako me konkretno pitate onda moram reći da se od ulaska strateškog partnera u Elektroprivredu Crne Gore, nije ništa značajno promijenilo u primjeni odredaba Kolektivnog ugovora. Promijenile su se, međutim, neke stavke tog dokumenta kao posljedica određenih izmjena i dopuna radnog zakonodavstva. Izmjene i dopune Zakona o radu "pokvarile" su garancije Kolektivnog ugovora vezane za zaštitu radničkih interesa i smatram da su dobrim dijelom korak nazad u odnosu na dosadašnja rješenja, posebno u dijelu uslova i vremena trajanja Ugovora o radu na određeno vrijeme, kao i nova interpretacija Ugovora o djelu. Ali, to su pitanja koja se rješavaju na državnom nivou.

Zarade zaposlenih u EPCG često su predmet posebne

Zoran Ostojić

pažnje u dijelu crnogorske javnosti. Da li ima prostora za sumnju da radnici u EPCG primaju plate koje nijesu zaradili, ili ne u dovoljnoj mjeri?

Ne mogu se složiti sa mišljenjem koje se zaista može čuti u dijelu javnosti da radnici u Elektroprivredi Crne Gore primaju plate koje nijesu zaradili. Naprotiv! Treba li podsjećati koliko je kompleksna i zahtjevna djelatnost kojom se bave zaposleni u EPCG. Od proizvodnje do distribucije! Nije dovoljno da pada kiša, da se iskopa ugalj pa da ima struje na pretek. Potrebno je kvalitetno obaviti remonte, održavati i kontrolisati pogone, dalekovode, trafostanice, distributivnu mrežu... Još jednom bih istakao TE "Pljevlja" koja je u prošloj godini besprekorno radila, a pred kraj 2011. bila glavni ili bolje reći jedini oslonac ne samo EPCG nego države, građana... Koliki bi tekračuni za električnu energiju bili da je, ne daj Bože, termolektrana ispala? Treba li skretati pažnju koliko truda i napornog rada ulažu i ovih kriznih dana zaposleni u našoj kompaniji, da bi održali stabilnost elektroenergetskog sistema? Čini se da pojedini, namjerno ili nenamjerno, svejedno je, zaboravljaju i činjenicu da su prosječne zarade u Elektroprivredi niže, i to osjetno niže, od prosjeka zaposlenih u nekim kompanijama

koje, pri tom, za električnu energiju duguju na desetine miliona eura...

Utišak je, takođe, da se u dijelu javnosti stalno forsira negativna priča o EPCG. Koliko stvaranje destruktivnog ambijenta ugrožava poziciju kompanije, odnosno elektroenergetskog sistema u cjelini što se može ozbiljno reflektovati i na egzistenciju oko 2800 zaposlenih u EPCG i njihovih porodica?

Mislim da je EPCG kolateralna šteta u svojoj priči. Po priznanju samih kreatora te priče posljednje poskupljenje električne energije je samo POVOD za proteste. Ljudima zaista treba objasniti šta je posljedica takve logike. Varaju se ako misle da će time biti ugrožena samo egzistencija oko 2800 zaposlenih u Elektroprivredi i članova njihovih porodica. Sigurno je da se time ugrožava budućnost čitave države. Treba da znaju da takvi zahtjevi vode u restrikcije, u mrak, smrzavanje i ka uništenju EPCG. Treba, takođe, da znaju kolika će tek onda biti cijena oporavka EPCG ...

Gdje je, po Vašem mišljenju, izlaz iz ove situacije, jer stiže se utisak da su građani najviše ugroženi računima za električnu energiju,

dok je, poređenja radi, prosječni račun za troškove, recimo, mobilnog telefona u jednom domaćinstvu znatno iznad prosječnog računa za utrošenu električnu energiju? Tako makar kaže statistika...

Po meni država treba da se oslobodi loših stvari iz prošlosti i da odustane od prakse da se socijala tovari na pleća EPCG. Kao većinski vlasnik država prije svega treba da obezbijedi zakonske uslove za naplatu dugova od domaćinstava do KAP-a. Smatram da treba konačno napraviti socijalne karte stanovništva pa po osnovu toga pomoći građane kojima je pomoć zaista neophodna, ali i "snimiti" one koji se provlače kao socijalni slučajevi, nimalo ne štede energiju, a ne plaćaju račune, iako posjeduju bogatstvo - nepokretno i pokretno! Potrebno je, takođe, građane stimulisati da racionalnije troše energiju i posebno obratiti pažnju na potrošače koji redovno izmiruju račune. Mora se konačno shvatiti da je električna energija roba koja ima svoju vrijednost, isto kao što telefonski impulsi imaju svoju vrijednost. Ali, ovdje treba uzeti u obzir da je električna energija berzanska roba, a telefonski impulsi nijesu.

Mitar Vučković

Kartica
Mercator Pika
donosi vam brojne
pogodnosti

Uštedite uz karticu Mercator Pika.

- do 6% popusta
- Plaćanje odloženo do 12 mjesečnih rata
Tehnika INTERSPORT
- Posebni popusti za korisnike Pika kartica

Mercator Pika
Sakupljajte lijepo trenutke

SOFTWARE PRIORITET

Od početka realizacije projekta u podgoričkim gradskim kvartovima do kraja januara ukupno ugrađeno oko 2,5 hiljada novih brojila. Sredinom marta prva multifunkcionalna brojila i u opštinama na crnogorskom primorju, a sredinom godine i na sjeveru naše zemlje. Iako su niske temperature i vanredno stanje, početkom februara zaustavile radove, s obzirom na do sada realizovano, uz instalaciju softverskih komponenti sistema, realno je očekivati da do kraja godine bude instaliran planirani broj mjernih uređaja.

Do kraja godine 68 hiljada novih brojila: mr Velimir Strugar

U decembru hiljadu, do kraja januara još 1,5 hiljada novih brojila, podatak je koji obećava da će ekipe konzorcijuma kompanija **Regiocom, Sakspol i Mezon** uspjeti da ugrade i svih 68 hiljada brojila do kraja 2012. godine.

U ovom trenutku akcenat je stavljen na instalaciju softverskih komponenti sistema, jer je to uslov da počne masovna zamjena mjernih uređaja i istovremene aktivnosti na mnogo djelova distributivne mreže u Crnoj Gori.

Sredinom marta prva multifunkcionalna brojila biće ugrađena i u opštinama na crnogorskom primorju, a sredinom godine i na sjeveru naše zemlje.

Međutim, preduslov za početak masovne ugradnje mjernih uređaja istovremeno na više pozicija u distributivnoj mreži, prema riječima direktora Projekta **mr Velimira Strugara**, jeste instaliranje softverskih komponenti sistema na šta je u ovom trenutku stavljen poseban akcenat.

Strugar ističe veliki doprinos na stvaranju pune funkcionalnosti sistema, u okviru novog billing sistema, **Mihaila Gluščevića, Milutina Đukanovića i Brana Poleksića** iz IT departmenta.

Sredinom marta treba da počne ugradnja brojila na crnogorskom primorju, a sredinom godine i na sjeveru Crne Gore.

Te aktivnosti su izuzetno značajne za cjelokupni softverski ambijent koji treba da pruži punu uslugu, ne samo kupcima električne energije, nego i našim radnicima koji upravljaju sistemom u cjelini, navodi Strugar.

Nesporno je da je instalacija ovakvog sistema i tehnički i organizaciono izuzetno zahtjevan posao koji, prije svega, podrazumijeva potpunu koordinaciju aktivnosti više subjekata. To je bio razlog da se na inicijativu predsjednika Odbora direktora EPCG **Srdana Kovačevića** 31. januara u Podgorici sastanu menadžment Elektroprivrede i relevantni predstavnici kompanija kojima je EPCG povjerila realizaciju tog strateškog posla kako bi sagledali trenutni status Projekta i našli mogućnosti za unapređenje ukupnih aktivnosti na njegovoj implementaciji. Isti učesnici sastajaju se svaka dva mjeseca.

B. Mitrović

ZA NOVE POTROŠAČE NOVI MJERNI UREĐAJI

FC Distribucija, prema riječima **mr Velimira Strugara**, namjerava da ustanovi na Zakonu zasnovan princip priključenja novih potrošača, koristeći brojilo kao svoje vlasništvo. To znači da će svi novi potrošači koji teritorijalno pripadaju trafo reonima na kojima će biti implementiran sistem daljinskog očitavanja potrošnje, po automatizmu biti priključeni na taj sistem. Potrošačima koji se budu priključivali na dijelu konzuma gdje se još ne planira ugradnja pametnih brojila, EPCG će obezbijediti kvalitetno brojilo za priključenje objekta. Trenutno je u toku tender za nabavku 10.000 numeričkih brojila bez daljinske komunikacije koja će biti korišćena u te svrhe. Nabavkom tih brojila koja treba da se sprovede do kraja februara, stvorice se uslovi da Distribucija za sve nove legalne potrošače u Crnoj Gori ima spremne mjerne uređaje. Tada će ova funkcionalna cjelina imati zaokružene sve faze priključenja novih potrošača na niskonaponsku mrežu i moći će da u potpunosti primijeni Proceduru za priključenje.

SAVREMENI BILLING SISTEM-EDIS V3

PO EVROPSKIM STANDARDIMA

U okviru procesa modernizacije kompanije uspješno je implementiran novi billing sistem - EDIS V3. Cilj je obezbjeđenje većeg stepena automatizacije poslovnih procesa u FC Snabdijevanje i FC Distribucija.

Mihailo Glušević

EDIS V3 omogućava evidentiranje elektroenergetskih objekata i mjernih uređaja, podataka o kupcima električne energije i ugovora o snabdijevanju, definisanje tarifnog sistema, očitavanje mjernih uređaja, obračun električne energije i njen finansijski iskaz, praćenje stepena naplate, kreiranje podataka o utuženjima kao i evidentiranje različitih vrsta poslovnih događaja. Pored automatizacije navedenih poslovnih procesa EDIS V3 omogućava kvalitetan uvid u podatke o kupcima odnosno potrošačima, njihovim mjernim mjestima, energetske i finansijskim promjenama u periodu što će uticati na poboljšanje kvaliteta u pružanju informacija kupcima. Prednost korišćenja EDIS V3 se najviše ogleda u dijelu procesa obračuna električne energije gdje je omogućeno praćenje unosa očitanih stanja sa čitačkih lista po svim lokacijama, stepen izvršenja logičkih kontrola nad unijetim podacima i spremnosti za obračun. EDIS V3 je integrisan sa sistemom za daljinsko upravljanje brojilima (AEM2), gdje je omogućeno automatsko evidentiranje zamjene brojila i očitanih stanja sa tih brojila. Jedna od ključni karakteristika i prednosti koje donosi EDIS V3 se ogleda u centralizovanosti finansijskih i nefinansijskih podataka što omogućava da se brzo i efikasno dođe do podataka o praćenju potrošnje energije u periodu, ukupnom iznosu računa za utrošenu električnu energiju, o broju sklopljenih protoko-

Prednost korišćenja EDIS V3 najviše se ogleda u dijelu procesa obračuna električne energije, gdje je omogućeno praćenje unosa očitanih stanja sa čitačkih lista po svim lokacijama, stepen izvršenja logičkih kontrola nad unijetim podacima i spremnosti za obračun. EDIS V3 je integrisan sa sistemom za daljinsko upravljanje brojilima (AEM2), gdje je omogućeno automatsko evidentiranje zamjene brojila i očitanih stanja sa tih brojila.

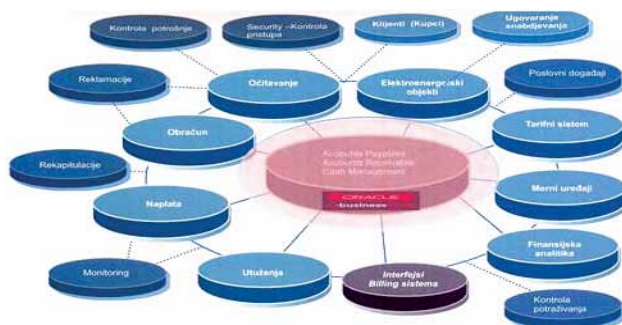
la, stepenu poštovanja izmirenja obaveza po protokolima, stepenu naplate, prosječnom iznosu računa i ostalim podacima od značaja za upravljanje kompanijom.

U okviru implementacije izvršena je i integracija EDIS V3 sa postojećim ERP rješenjem, Oracle eBS. Razmjena podataka između dva sistema je obezbjeđena preko modula za upravljanje gotovinom (Cash management). Ovaj modul iz paketa Oracle eBS je, takođe, pušten u produkcionu rad 09.januara ove godine. Integracija sa Oracle eBS omogućiće da se svi podaci o partnerima (kupci energije koji su istovremeno i dobavljači

kompanije) vode na jednom mjestu, da se kroz izvještajni sistem obezbijedi uvid u cjelokupan poslovni odnos kompanije sa poslovnim partnerom, automatizam u rasknjižavanju bankarskih izvoda žiro-računa za naplatu električne energije i evidentiranja knjigovodstvenih promjena koje se tiču prodaje i naplate električne energije.

U toku su pripreme za produkciju modula „Registri“, razvijenog od strane partnerske firme Infodom, čija namjena će biti automatizacija procesa utuženja kroz integraciju sa novim billing sistemom.

Novim billing sistemom je obezbjeđeno da svi podaci koji nastaju iz navedenih procesa budu centralizovani u jedinstvenoj bazi podataka (Oracle) za razliku od prethodnog sistema koji je bio distribuiran. To omogućava efikasniji sistem pristupa transakcionim podacima i izvještajima (interno, eksterno) u cilju donošenja poslovnih odluka. Softversko rješenje EDIS je koncipirano na savremenoj tehnološkoj platformi (3-slojna arhitektura, Oracle RDBMS, Oracle Java/XML). Pristupa se sa bilo koje lokacije preko „tankog klijenta“ (web browser--Internet Explorer, Mozilla, Google Chrome). Tehnološka platforma omogućava fleksibilne izmjene softverskog rješenja, jednostavnu distribuciju novih funkcionalnosti i interni razvoj od strane inženjera u Direkciji za ICT čime će biti obezbjeđena efikasnija podrška i brži odziv poslovnim zahtjevima.

Projekat je realizovan u saradnji sa strateškim partnerima na IT području, kompanijama Digit iz Beograda i Infodom iz Zagreba. Iako je projektnim planom bilo predviđeno da se sistem implementira u roku od šest mjeseci, to je učinjeno 15 dana prije roka. Naime, implementacija je započeta 18.07.2011. a završena 09.01.2012 puštanjem novog billing sistema u produkciju.

Dipl.ing Mihailo Glušević
Autor je izvršni rukovodilac
Direkcije za ICT

Projekat ugradnje novih elektronskih brojala „PAMETNE MREŽE“ SU BUDUĆNOST

Prognoze IEA (International Energy Agency) govore da će se potrošnja električne energije do 2050. godine utrostručiti. Aktualnost problema klimatskih promjena te zavisnost snabdijevanja iz obnovljivih izvora energije, nameću zaključak da su nove, energetske efikasnije tehnologije neophodne za obezbjeđivanje energetske održivosti. Zbog toga će snabdijevanje el. energijom pretrpjeti velike promjene, posebno kad je u pitanju oslanjanje elektroenergetskih sistema na proizvodnju el. energije iz fosilnih goriva. Sasvim je izvjesno da su osnovni pravci razvoja EES aktivnije korišćenje obnovljivih izvora energije i razvoj tehničko-tehnoloških resursa koji će omogućiti efikasnije upravljanje sistemima.

Električne mreže moraju biti unaprijeđene: Mr Zoran Miljanić

Povećanje udjela obnovljivih izvora energije (OIE) će, pored niza povoljnosti, imati i znatan nepovoljan uticaj na stabilnost elektroenergetskog sistema (EES) zbog „promjenljivog“ karaktera proizvodnje električne energije iz tih izvora. Prevazilaženje tog problema je izazov za operatora sistema, ali i za tehničke mogućnosti samih elektroenergetskih mreža.

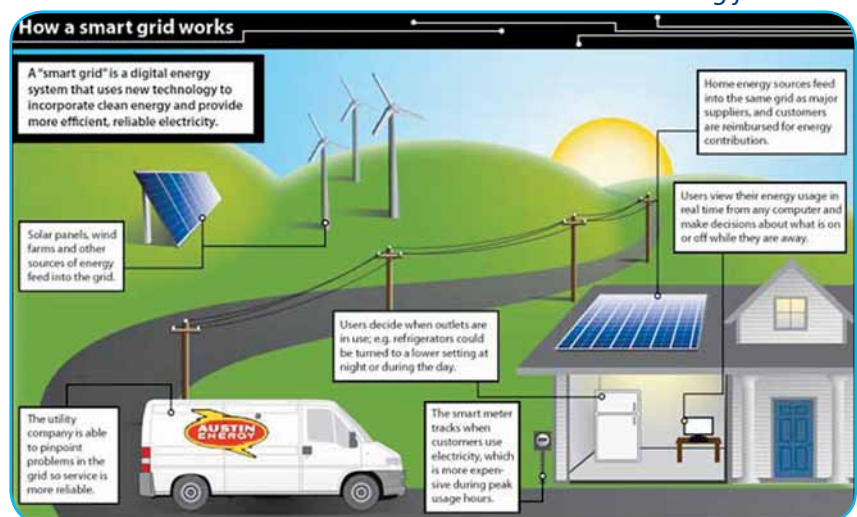
Pored distribuiranih izvora, kao značajan resurs za podizanje nivoa efikasnosti rada EES izdvaja se i upravljanje potrošnjom koje se ostvaruje kroz naprednu mjernu infrastrukturu, a ima za cilj prilagođavanje dijagrama opterećenja kako bi snabdijevanje električnom energijom bilo što efikasnije.

Rastuće potrebe za energijom usloville su da i obnovljivi izvori malih kapaciteta, koji su ranije bili nekomercijalni, postanu jedno od osnovnih rješenja. Njihovo uključivanje u sistem u obliku distribuirane proizvodnje će unijeti korjenite promjene u eksploataciju i planiranje distributivnih mreža. Pored distribuiranih izvora, kao značajan resurs za podizanje nivoa efikasnosti rada EES izdvaja se i upravljanje potrošnjom koje se ostvaruje kroz naprednu mjernu infrastrukturu, a ima za cilj prilagođavanje dijagrama opterećenja kako bi snabdijevanje električnom energijom bilo što efikasnije. Upravljanje na nivou potrošača

dobija još više na značaju ako mu se da mogućnost da ima sopstvenu proizvodnju (mala kogeneracija, foto-naponski paneli ili vjetroelektrana), jer tada potrošač postaje aktivan element distributivnog sistema. Ako se uzme u obzir i tržište električne energije koje je, usljed svoje dinamike, glavni pokretač razvoja EES, sadašnje električne mreže moraju biti znatno unaprijeđene kako bi odgovorile budućim zahtjevima. Usljed visokog stepena automatizacije i određenog nivoa „samostalnog odlučivanja“ za buduće električne mreže, koje daleko prevazilaze mogućnosti današnjih mreža, odomaćio se i poseban naziv – „smart grids“ (pametne mreže). Dinamika razvoja pametnih elektroenergetskih mreža je podložna različitim spoljašnjim uticajima. Zaštita životne sredine, koja se prije svega ogleda u potrebi za smanjenjem gasova staklene bašte, uticaće na promociju zelenih tehnologija kroz razne subvencije, pa će biti potrebno napustiti tradicionalnu tehnologiju i navike. To se ogleda u promociji distribuirane proizvodnje, obnovljivih izvora i smanjenja gubitaka električne energije. Razvoj internog evropskog tržišta energije će usloviti povećanje kvaliteta i vrsta usluga koje mogu koristiti potrošači. To tržište će evoluirati i zajedno sa efikasnim reg-

ulatomni okvirom promovirati ekonomski rast i kompetitivnost. Povećana kompetitivnost će u prvi plan izbaciti efikasnost i promociju tehnoloških inovacija. Kao konačan rezultat, očekuju se benefiti za građane u vidu većeg broja usluga i manjih cijena električne energije. Ograničenost fosilnih izvora ugrožava sigurnost snabdijevanja, a starenje opreme utiče na pouzdanost i kvalitet snabdijevanja. To su važni parametri koji će biti razlog za uvođenje pametnih mreža. Vrijeme je, dakle, da se mreže projektuju tako da uzimaju u obzir moguće nove izazove. To će usloviti i neophodnost ulaganja znatnih sredstava u obnavljanje infrastrukture, što se najbolje postiže kroz usvajanje inovativnih rješenja i tehnologija. S druge strane, postoji dosta nesigurnosti kada je u pitanju izgled budućih mreža. Primarni energetske miks je iz raznih resursnih, tehnoloških i regulatornih razloga teško predvidjeti, što će se direktno odraziti na strukturu centralne i distribuirane proizvodnje i njihov

Povećana kompetitivnost će u prvi plan izbaciti efikasnost i promociju tehnoloških inovacija. Kao konačan rezultat, očekuju se benefiti za građane u vidu većeg broja usluga i manjih cijena električne energije

DISTRIBUTIVNA MREŽA ĆE POSTATI AKTIVNA

„Pametne mreže“ predstavljaju značajno sredstvo za suočavanje sa energetsom nesigurnošću koju donosi budućnost. One će nastati unapređivanjem postojećih mreža na svim nivoima. Odlikuje ih izražena dinamika rada usljed očekivanih zahtjeva koje će postaviti, prije svega, buduće liberalizovano panevropsko tržište električne energije. Ekspanzija trgovine energijom će uticati da pametne mreže na prenosnom nivou budu daleko više povezane sa susjednim nacionalnim sistemima, čime će formirati praktično jedan sistem u kome će važiti harmonizovani regulatorni i legislativni okvir. S druge strane, distributivna mreža će promijeniti svoju prirodu - postaće aktivna mreža. To je izazvano ekspanzijom distribuirane proizvodnje koja se može naći u svakom dijelu distributivne mreže, pa i kod samog potrošača u formi mikro generacija. Dakle, potrošač postaje aktivan, i to ne samo u pogledu proizvodnje i time razmjenjene energije sa sistemom, već i kao element sistema sa aktivnim upravljanjem sopstvenim profilom opterećenja (razmjenom energije sa sistemom). Da bi aktivna distributivna mreža postala realnost, potrebno je podići nivo monitoringa znatno iznad postojećeg. S obzirom na dinamiku rada budućih distributivnih mreža nameće se potreba za visokim stepenom automatizacije upravljanja, tj. djelimično automatizovanim radom operatora distributivnog sistema.

međusobni od-

nos.

Način razmjene električne energije na liberalizovanom tržištu umnogome zavisi od harmonizacije regulativa nacionalnih sistema, ali i od tehničko-tehnoloških uslova rada budućih sistema. Način regulacije OIE još nije na pravi način riješen usljed različite dinamike rada pojedinih obnovljivih izvora, kao i različitih mogućnosti pojedinih nacionalnih sistema da sami vrše regulaciju OIE. Naravno, potrebno je uzeti u obzir da treba značajno smanjiti angažovanje fosilnih izvora, a time i njihov povoljni uticaj na sigurnost i stabilnost sistema. Regulatorni okvir i ulaganje u inovacije su, možda, i najveći izazov s obzirom na potrebu zajedničkog djelovanja velikog broja subjekata na internacionalnom nivou kako bi se izvršila harmonizacija regulative i uspostavilo produktivno istraživanje za potrebe razvoja pametnih mreža. Najbolji način za kontrolisanje ovih nesigurnosti jeste izgradnja fleksibilne i robusne mreže. Ovo se može postići temeljnim istraživanjem i razvojem pametnih mreža u saradnji sa elektroprirednim kompanijama, kako bi se na sistematičan način otklonile sve nesigurnosti u regulativi. Koordinacija na regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou je potrebna kako bi se dala prava podrška istraživanju inovativnih rješenja, olakšala javno-privatna partnerstva, osigurala povoljna regulatorna sredina, pomoglo osnivanje sigurnih finansijskih tržišta i kreirale povoljne okolnosti za edukaciju mlađih kadrova. Na taj način, istraživanje i rezultati istraživanja će biti kvalitetniji i dovesti do većeg ekonomskog rasta, više poslova za kadrove i veću kompetitivnost. Realizacija „pametnih mreža“ u punom obimu zavisi i od pristupačnosti potrebnih komunikaciono-informacionih rješenja. Biće potrebna koordinacija istraživačkih centara, elektroprirednih kompanija i države kako bi se stvorili uslovi za testiranje i praktičnu primjenu inovacija koje unaprijeđuju postojeće električne mreže. Očekivani benefiti pametnih mreža su dovoljan motiv za puno angažovanje svih zainteresovanih strana na njihovoj realizaciji u najskorijoj budućnosti.

Autor: Mr Zoran Miljanić,
Elektrotehnički fakultet - Podgorica

EVROPSKA UNIJA, OBNOVLJIVI IZVORI I „PAMETNE MREŽE“

Evropska unija namjerava da se okrene nisko-karbonskoj ekonomiji u zavisnosti od transformisanih prekograničnih prenosnih sistema koji bi obuhvatali i obnovljive izvore i „pametna“ brojila, omogućavajući uštedu energije na samom izvoru. Ali, da li je Evropa u stanju da odgovori ovakvom izazovu?

Evropa se trenutno oslanja na prenos električne energije preko sistema koji je najvećim dijelom izgrađen u periodu posle II svjetskog rata. Prenosne mreže iz XX vijeka su prvobitno predstavljale lokalne mreže koje su se vremenom razvile i prerasle u inter-konektivne.

Najveće i najstarije od pomenutih mreža su distribuirale ukupnu električnu energiju iz relativno malog broja elektrana, uglavnom onih na uglj, naftu i gas. Kako je rasla svijest o opasnostima od klimatskih promjena, tako je postajalo snažnije i uvjerenje da ovaj sistem više nije podoban za 21. vijek.

Danas, operatori prenosne i distributivne mreže moraju uzeti u obzir kompleksna pitanja potražnje i isporuke kao što su: uticaji upotrebe fosilnih goriva na životnu sredinu, izazovi prelaska na čistije, ali „promjenjivije“ izvore, kao što su vjetar i solarna energija, sigurnost isporuke u smislu raznolikih potreba i zaštite od kiber-napada, kao i „pametna“ brojila kojima se reguliše potrošnja energije i koji bi jednog dana mogli pretvoriti potrošače energije u njene proizvođače.

U skladu sa EU Planom razvoja energetike do 2050, ukupne investicije u mrežu u periodu između 2011. i 2050. godine iznoseće između 1.5 triliona eura i 2.2 triliona eura, u zavisnosti od obima obnovljivih izvora energije.

Ipak, u svim scenarijima Evropske unije je prognozirano da će energija gotovo udvostručiti svoj udio u potražnji sa 22% do između 36% i 39%. Kako bi se ispunili ciljevi Evropske unije do 2020. godine, Komisijin Program za integrisanu evropsku elektroenergetsku mrežu predviđa da će biti neophodno oko 140 milijardi eura ulaganja u elektro mrežu do kraja decenije.

Jedan dio pomenute sume će biti usmjeren na rekonstrukciju postojećih prenosnih vodova i distributivnih mreža. Osim za potrebe životne sredine, svrha „pametnih“ brojila jeste daljinsko prikupljanje, distribuiranje i postupanje po osnovu informacija o snabdjevačima i potrošačima, a sve u cilju unapređenja efikasnosti, pouzdanosti i troškova pružanja energetske usluge.

„Pametna brojila“ predstavljaju kritičan dio ovakvog nastojanja jer isti omogućavaju potrošačima da smanje sopstvenu potrošnju, iznos svojih računa, emisiju ugljenika, kao i opterećenje prisutno u mreži za vrijeme vršnih časova. Međutim, samo oko 10% domaćinstava Evropske unije ima pametno brojilo, uprkos ažuriranoj evropskoj direktivi iz 2009. godine kojom je predviđeno da ova brojila do 2020. godine budu ugrađena u 80% evropskih domaćinstava.

IZAZOVI RAZVOJA

Osnovni izazovi razvoja električnih mreža su:

-FLEKSIBILNOST: Potrebe potrošača moraju se ispunjavati uz istovremenu mogućnost prilagođavanja novim uslovima rada u zavisnosti od prilika na tržištu.

-PRISTUPAČNOST: Mreže moraju omogućiti pristup svim korisnicima, pogotovo obnovljivim izvorima sa nultom emisijom CO₂.

-POUZDANOST: Sigurnost i kvalitet napajanja mora se podići tako da odgovara zahtjevima digitalnog doba.

-EKONOMIČNOST: Profit je potrebno obezbijediti kroz inovacije i efikasno upravljanje energijom.

Stimulisanje gradnje vetroelektrana u Evropi sve više postaje predmet raznih osporavanja.

IZMEĐU ŠTETE I KORISTI

Euforija oko što većeg učešća obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije, uključivanjem značajnih podsticajnih tarifa, u Evropi očigledno popušta pod teretom nailazeće nove ekonomske krize. Vetroelektrane se, na primer, u poslednje vreme sve češće nazivaju i parazitskim elektroenergetskim izvorima, što u suštini u ovoj fazi njihovog korišćenja i jesu. I dalje se ne spori ekološka prednost, naročito vetroelektrana i solarnih elektrana, ali se sve izrazitije, izuzimajući Nemačku, osporavaju sve veća opterećenja potrošača električne energije zbog stimulativnih - takozvanih fid-in tarifa.

Svedoci smo poslednjih dana i nekih vrlo oštih reakcija evropskih zvaničnika, koji otvoreno osporavaju potrebu za tako visokim podsticajnim merama i one se sada gotovo svuda redukuju. Evropske kompanije, proizvođači opreme za obnovljive izvore energije, od nedavno su žrtve globalnog „rezanja“ podsticajnih tarifa s obzirom na to da se zemlje EU suočavaju s velikim merama štednje zbog krize u evrozoni.

Posebno su pogođeni proizvođači opreme za solarne kolektore. Cene solarnih modula ove godine opale su za oko 40 odsto, a 2012. godine očekuje se dalji pad za 10 odsto. Činjenica je da industriji opreme za obnovljive izvore nije bitnije pomoglo ni nemačko odustajanje od nuklearne energije.

Evropsko udruženje energije vetra (EWEA) objavilo je novi izveštaj analizirajući sve zajedničke projekte u 17 evropskih zemalja, uglavnom u severozapadnoj Evropi. Više od 141.000 megavata snage imaće, po tome, vetroelektrane koje se trenutno grade, planiraju ili se ugovorene u Evropi, a to je dovoljno da zadovolji potrebe za električnom energijom čak 130 miliona prosečnih domaćinstava, odnosno za pokrivanje više od 13 odsto ukupnih potreba Evrope. Ti parkovi vetrenjača na otvorenom moru predstavljaju 35 veću snagu od 4.000 megavata, koliko ih je trenutno instalirano u eolskim elektranama. U toku je gradnja farme vetroelektrana, ukupne snage 5.600 megavata, u Nemačkoj, Velikoj Britaniji i Belgiji. Naglašava se, pri tome, da je

od ključne važnosti izgradnja prenosne mreže na severu i Baltiku, odnosno upozorava se na pretnju osetnog manjka visokonaponskih podvodnih kapaciteta u idućim godinama.

LJUTNJA PRINCA FILIPA

Preteralo se, dakle, sa eolskim kapacitetima, pa postaje sve veći problem kako preneti toliku električnu energiju, a posebno, kako je izbalansirati. A najviše se preteralo sa visokim podsticajnim tarifama i sve su veća protivljenja njihovoj primeni.

S tim u vezi, ovih dana najveću pažnju privukla je izjava britanskog princa Filipa, supruga kraljice Elizabete druge. Devedesetogodišnji Vojvoda od Edinburga ukorio je jednog od izvršnih direktora kompanije „Infinegy Esbjergu Wilmaru“, kada je ovaj na jednom prijemu pokušao da mu predstavi njihove projekte vetroelektrana kao najekonomičnije ulaganje u obnovljivu energiju.

-Valjda ne verujete u bajke? Vetroelektrane su potpuno beskorisne, zavisne od državnih subvencija i zapravo su apsolutna sramota - rekao je princ Filip.

Dan kasnije bivši britanski kancelar lord Lovson je u potpunosti podržao ovakav komentar princa Filipa navodeći „da ne postoji skuplji i neefikasniji način proizvodnje električne energije od one u vetroelektranama“ dodavši da se, uzgred, radi i o „monstruoznom uništavanju prirodne sredine“.

-Pitajte Britance koji pripadaju sloju energetske sirotinje šta misle o tome da godišnje kroz račune za struju subvencionišu sa devedeset funti ulaganja u vetroelektrane – zaključio je Lavson. Dakle, ne protive se tome samo obični građani, koji sve te troškove snose. Doduše, nije svuda isto. A to posebno važi za Nemačku. Njeni građani su se izjasnili da hoće obnovljivu umesto nuklearne energije i spremni su da to dodatno finansiraju. Ali uz takvo opredeljenje valja imati na umu i činjenicu da Nemačka ujedno i brzo razvija tehnologije za proizvodnju vet-

Mediji i u Srbiji ovih dana postavljaju pitanje zašto se pored tolike količine biomase i neiskorišćenih hidropotencijala uopšte stimuliše proizvodnja vetroelektrana

rogeneratora i solarnih elektrana i da je u toj industrijskoj grani već sada zaposleno više od 100.000 radnika. Razume se, tu je i velika korist od izvoza tih postrojenja, pa nije teško zaključiti zašto u ovoj državi postoji dosta različit pristup obnovljivim izvorima energije u odnosu na neke druge zemlje, uključujući i Srbiju.

Već u Češkoj, na primer, stvari drugačije stoje. Vlada ove zemlje se sprema da plati oko 470 miliona evra u 2012. godini, kako bi ograničila rast cena električne energije zbog tereta subvencija za energiju iz obnovljivih izvora. Jasno je da građani ne žele da plaćaju te stimulacije. Vlada očekuje rast cena struje od 4,3 odsto za domaćinstva i šest odsto za industriju. Planira se, stoga, pokrivanje subvencija iz budžeta do iznosa garantovane cene za energiju iz obnovljivih izvora. Vlada Češke je, inače, već ukinula neke subvencije, jer ocenjuje da bi dalji brzi rast ovakvih proizvodnih kapaciteta ugrozio stabilnost prenosnog sistema i zbog dotadašnjih velikih podsticajnih tarifa izazvao preveliki rast cena struje!

RUMUNIJA SMANJUJE BROJ DOZVOLA

Slično je i u Rumuniji, gdje je najavljeno da će se ograničiti veličina proizvodnih kapaciteta vetroelektrana. Tamošnja kompanija za prenos električne energije „Transelectrika“ već je počela da smanjuje broj dozvola za nove vetroelektrane, posebno posle nastojanja investitora da dobiju dozvole za instaliranje kapaciteta koji premašuju mogućnosti prihvata mreže.

Dakle, sve je više modaliteta potiskivanja ili smanjivanja fid-in tarifa u Evropi, kao i ograničavanja davanja dozvola za njihovu gradnju, a ovih dana i naši mediji pokrenuli su to pitanje.

Ispostavilo se da je svojevremeno planirano da efekte fid-in tarife u vezi sa obnovljivim izvorima energije koristi pre svega EPS i to kada je reč o malim HE na neiskorišćenim hidropotencijalima, a ne razni inostrani spekulanti. Na volšeban način, kasnije, u celu tu priču najviše se, međutim, ubacuju oni sa vetroelektranama, odnosno bolje reći, njihovi lobisti i drugi mešetari. U javnosti je sada postavljeno pitanje plaćanja tih podsticaja iz džepa potrošača, u situaciji kada nemaju para ni za izmirenje troškova za utrošenu struju - ni po sadašnjim, niskim cenama. A, upravo oni, po procenama EPS-a, treba da obezbede 1,3 milijarde evra subvencija za vetroelektrane, za 12 godina stimulacija?!

Jasno se sada nameće pitanje, zašto se pored tolike količine biomase i neiskorišćenih hidropotencijala, u Srbiji uopšte stimuliše proizvodnja vetroelektrana? To nema veze ni sa kakvim „evropskim zahtevima“, kako to mešetari uporno predstavljaju. Mnogi energetski stručnjaci potvrdili su da Srbija od toga ima samo štetu i da o svim detaljima građani treba da budu upoznati, kako bi se oni izjasnili šta hoće, a ne da u njihovo ime neko dru-

gi odlučuje. Ljudima od struke, prilično je nejasno kako je u Zakon o energetici ušlo to da će „vetraše“ dok im traje fid-in tarifa 12 godina neko drugi da balansira ili drugim rečima pokriva njihov izuzetno nestabilan rad, skopčan sa ponašanjem vetra. Iako je poznato da su vetrogeneratori najteži za balansiranje njihovi vlasnici, po sadašnjim pravilima, ne treba ništa o tome da brinu već EPS mora da gleda prognoze i pravi procene koliko će da rade, a koliko će da stoje.

Nije li mnogo pametnije forsirati preostalu hidroenergiju i biomasu, koja čini čak 62 odsto obnovljivih izvora energije u Srbiji! Kod elektrane na biomasu moglo bi da se zaposli nekoliko stotina ljudi na sečenju drva, pravljenju paleta, odstranjanju agrokultura, radu u elektrani...

Građani bi ovo i niz drugih stvari trebalo da imaju u vidu jer do 31. decembra 2012. godine treba da se donese nacionalni plan za obnovljive izvore energije i nova uredba o njihovom korišćenju, sa novim stimulativnim (fid-in) tarifama. Valja dobro razmisliti koje stimulacije treba zadržati, a ne da se već sada najavljuje da će sve ostati po starom!

Dragan Obradović, kwh

Vojvoda@d Edinburga vjetroelektrane nazvao beskorisnim i sramotnim: **Princ Filip**

U POSJETI HE „PIVA“

U CARSTVU SNIJEŽNIH USOVA

Tipičan zimski dan u kanjonu Pive krajem januara. Smjenjuju se kiša i snijeg. Na potezu od Plužina do Mratina nailazimo na nekoliko usova, koji su tek uklonjeni sa puta. Ova pojava česta je saobraćajnicom uz jezero, pogotovo kada „ojuži“ pa se sniježna lavina niz usjeka strmoglavi pravo na kolovoz. Nerijetko se dešava da bude zavijan i neki od ukupno 46 tunela na dionici dugoj samo 20 kilometara. A, kada se ne može putem, onda je do hidroelektrane jedino moguće brodom preko Pivskog jezera. U svakom slučaju, dolazak kopnom ili jezerom u hidroelektranu „Piva“ uvijek je avantura. Za vođu smjene **Milana Anđelića**, elektro inženjera koji je od 27 godina radnog staža, 17 proveo u HE „Piva“ i njegove kolege to, međutim, nije senzacija.

- Za nas koji smo navikli na ove planinske uslove ništa neobično. Dešavalo se da smjena ne može doći putem do elektrane, zbog smetova i usova. Sjećam se da smo 2005. godine na posao dolazili brodom preko jezera, jer je to zbog velikog snijega bio jedini način – ističe Anđelić.

Proizvodnja u HE „Piva“ organizovana je okviru pet smjena, četiri aktivne i jednu rezervnu. Smjena traje 12 sati.

Kada je sve u redu onda je lako, međutim kada nešto „zaškripi“ mora se zaista brzo reagovati. Zbog specifičnosti samog objekta, kome su sva postrojenja i komandna sala pod zemljom, treba se navići na uslove rada. Ipak, za sve nas koji volimo tehniku ovaj posao uvijek je izazov. Zato nama koji radimo u smjenama hidroelektrana dođe kao drugi dom, jer pola životnog vijeka provedemo u njoj, navodi Anđelić.

Bez obzira na svu „automatiku“ i modernu komandnu tehniku kojom hidroelektrana raspolaže, teško da će u skorijoj budućnosti jedan takav proizvodni ob-

Svega dvadesetak sati zastoja u postrojenjima, u protekloj godini, najbolji je dokaz da su radnici zaposleni u eksploataciji u tom periodu na vrijeme uočavali nepravilnosti i blagovremeno ih otklanjali.

jekat moći da funkcioniše bez stalnog stručnog nadzora ljudi zaposlenih u njoj.

-Zato i mi funkcionišemo kao uigrana ekipa, gdje je ispoljena ozbiljnost prema poslu, solidarnost. Nikada ne znate gdje može doći do greške u sistemu, a sve te greške mi u momentu moramo otkloniti, zaključuje Milan Anđelić.

Šef službe eksploatacije **Željko Avramović** kaže da je i njegova „ekipa“ prisutna u pogonu tokom svih 24 sata dnevno.

- U svakom trenutku mi moramo da pratimo pogonsko stanje hidroelektrane. Na komandnom pultu redovno pratimo sve bitne parametre. Ukoliko primijetimo neka negativna kretanja u

VANREDNO STANJE U TRODNEVNU SMJENU HELIKOPTEROM

Za radnike HE „Piva“ vanredno stanje je još od 3. februara, od trenutka kada su sniježni usovi zatrpali saobraćajnicu kroz kanjon. U takvim okolnostima, prema riječima šefa Službe eksploatacije **Željka Avramovića** smjena traje najmanje 72 sata, a smjensko osoblje dodatno je opterećeno obezbjeđivanjem vitalnih djelova postrojenja, jer je lavina iz dan u dan zatrpavala ulaz elektrane i pristup dizel agregatu od izuzetnog značaja za vanredno napajanje postrojenja.

-Radnici su uz velike napore svakodnevno otkopavali i štilili ulaz u elektranu, a veliki rizik bio je i put od broda do elektrane, strmom i zaleđenom obalom jezera. Dodatni napor predstavljalo je i 180 metara spiralnih stepenica kroz samu branu... Ledene sante na Pivskom jezeru blokirale su, međutim, i brod, pa su ovi ljudi navikli na teškoće, posebno u zimskom periodu, na posao morali i helikopterom.

-Zbog neprestanog rada HE „Piva“ enormno se snizio nivo vode u jezeru, koja je velikim dijelom zaleđena, a niske temperature zaledile su i stjenovitu obalu jezera, tako da prevoz brodom više nije bio moguć. Zbog toga je bilo neophodno da se posada elektrane zamijeni poslije više od 70 sati, a jedini način, bio je iz vazduha. EPCG je za prevoz smjene u koordinaciji sa Operativnim štabom angažovala helikopter „super puma“, podrška vojske Grčke. Jedino mjesto za slijetanje letjelice bio je plato ispred elektrane, na kojem se nekada deponovala oprema, kaže **Milan Anđelić** vođa smjene HE „Piva“.

Na posao helikopterom

Posljednjih godina uloženo dosta sredstava: Željko Avramović

Milan Anđelić vođa smjene HE „Piva“

radu pogona, od stanja temperature do napona, odmah reagujemo. Time doprinosimo bezbjednom funkcionisanju cijelog sistema. Kvarove za koje su naši ljudi ovdje obučeni otklanjamo odmah, dok za neke veće, u najkraćem roku, formiramo ili obezbjeđujemo adekvatne ekipe – kaže Avramović.

U pogonsku spremnost elektrane, posljednjih godina, uloženo je dosta sredstava, čime je obezbijeđen izuzetno visok stepen pouzdanosti opreme i postrojenja, a boljim uslovima rada i rezultatima doprinijeće i predviđena modernizacija komandnog pulta.

- Podatak da smo tokom čitave protekle godine ukupno imali dvadesetak sati zastoja u postrojenjima najbolji je dokaz da su radnici Sektora za eksploataciju u tom periodu na vrijeme uočavali nepravilnosti u radu i blagovremeno ih otklanjali - konstatuje Željko Avramović.

Jovan Cicmil u „Pivi“ već punih 27 godina radi kao mašinista agregata.

- Cijeli radni vijek proveo sam ovdje u proizvodnim pogonima za mene najljepše hidroelektrane na planeti. Promijenio sam pet-šest vođa smjene. Posebno bih naglasio to da se ovdje u pogonu uvijek radilo kao jedna porodica, jer se po mom mišljenju, drugačije ne može ni raditi. Česte su situacije kad moraš odmah reagovati, priskočiti kolegi u pomoć. Sjećam se slučajeva kada smo radili i na dizel agregatu da bi održavali proizvodnju, pa onda kada smo morali probijati i čistiti lavinu da bi elektrana funkcionisala. Brojni su bili i slučajevi, pogotovo zimi, da iz smjene idemo da osposobimo dalekovode koji su „ispali“ sa mreže. To su momenti u kojima smjena iz pogona praktično spašava elektranu i to se svima nama dobro ureže u sjećanje, priča Cicmil uz odobravanje ostalih kolega iz smjene. Iz pogona hidroelektrane odlazimo prepuni pozitivnih utisaka. Osjećaj je sličan onome kada te dobar domaćin ispraća iz svog doma. Hidroelektrana zaista jeste njihov drugi dom, kako sa ponosom vole da istaknu ovi ljudi navikli na surove uslove i brojne izazove u živopisnom kanjonu Pive.

Miodrag Vuković

Kao porodica: Radnici pogona HE „Piva“

Najljepša hidroelektrana na planeti: Jovan Cicmil

Milan Radović, direktor HE „Piva“ OČEKUJEMO POČETAK MODERNIZACIJE

Direktor HE „Piva“ **Milan Radović** ističe da su radnici elektrane oduvijek imali korektan odnos prema povjerenim im sredstvima, što, kako je naglasio, najbolje potvrđuje činjenica da je i poslije 35 godina eksploatacije taj energetska objekat u izuzetno dobrom stanju.

Radović je kazao da je „Piva“, uz stoprocentnu pogonsku spremnost u januaru proizvela bilansom planiranu količinu električne energije za taj mjesec te da je s obzirom na to realno očekivati da se proizvede i planiranih 277 GWh energije u prvom kvartalu ove godine.

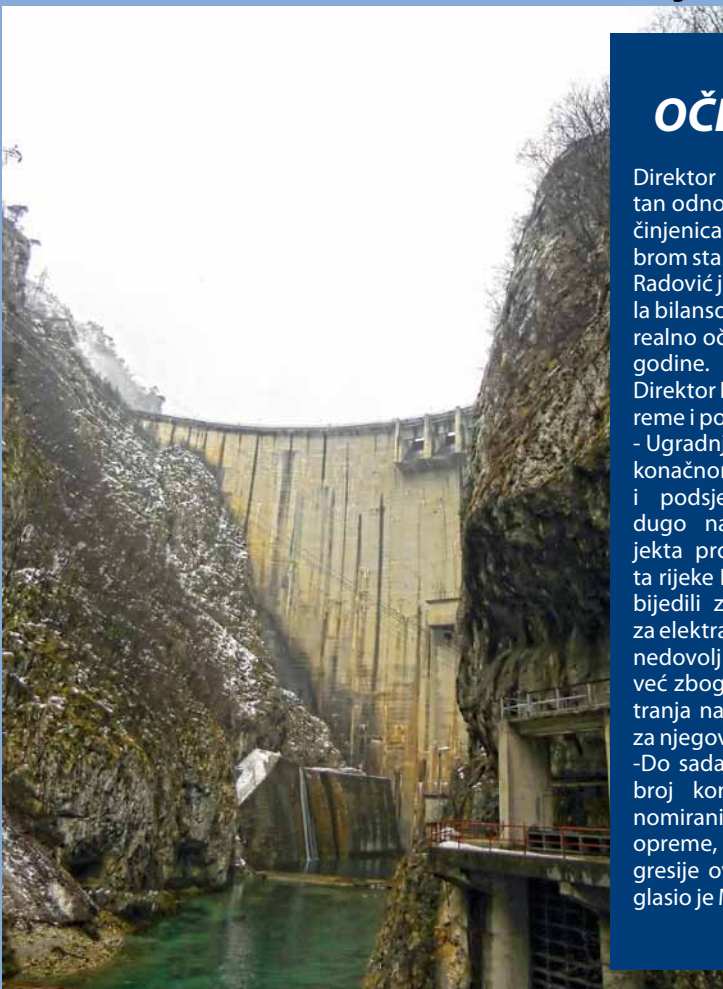
Direktor HE „Piva“, međutim, očekuje da 2012. bude godina početka modernizacije opreme i postrojenja i navodi da je, u tom smislu, u toku određena tenderska procedura.

- Ugradnja tehnološki napredne opreme preduslov je za sve naredne korake, koji će u konačnom doprinijeti znatno pouzdanijem i bezbjednijem radu elektrane, kaže Radović i podsjeća da početak dugo najavljivanog projekta produbljivanja korita rijeke Pive, koji će obezbijediti značajne benefite za elektranu, kasni ne zbog nedovoljne posvećenosti, već zbog pažljivog razmatranja najpovoljnije opcije za njegovu realizaciju.

-Do sada smo obavili veći broj konsultacija sa renomiranim proizvođačima opreme, a sve u cilju progresije ovog projekta, naglasio je Milan Radović.

**Očekuje početak modernizacije HE „Piva“:
Milan Radović**

Jagoš Pupović, direktor ED Podgorica

PLAN AMBICIOZAN, ALI OSTVARIV

Investicije u elektro mrežu na području ED Podgorica u prošloj i plan za ovu godinu bila je tema razgovora sa direktorom te elektrodistribucije Jagošem Pupovićem koji je zadovoljan ostvarenim, kao i odnosom zaposlenih prema poslu i imovini EPCG.

Jagoš Pupović, direktor ED Podgorica

Gospodine Pupoviću, svjedoci smo da je i protekle godine dosta je uloženo u distributivnu mrežu Glavnog grada. Kako ste zadovoljni njenim funkcionisanjem i koje bi projekte posebno izdvojili?

U pravu ste, i 2011. godine dosta je investirano u elektro mrežu na području koje pokriva ED Podgorica. Od radova koje smo realizovali, ovom prilikom, istakao bih zamjenu 10kV i 35 kV prekidača u 35/10 kV trafostanicama „Barutana“, „Ponari“, „Golubovci“, „Tuzi“, „Bioče“ i „Podanje“. Takođe, na stotinjak stubnih trafostanica ugradili smo nove niskonaponske ormare sa pripadajućom opremom i u suštini znatno povećali pouzdanost u napajanju električnom energijom potrošača na pomenutom području. Značaj vodova sa kojih se napaja to razučeno područje, opredijelio nas je da više hiljada dotrajalih drvenih stubova zamijenimo novim drvenim, ali i betonskim stubovima koji su trajnije i sigurnije rješenje. I dotrajale stubne trafostanice zamijenili smo novim, a oprema je nabavljena iz sredstava tzv. francuskog kredita. Ugrađeno je na desetine hiljada metara samonosivog kablovskog snopa, a u nastojanju da smanjimo gubitke električne energije, prilikom postavljanja novih SKS provodnika izmještali smo i mjerna mjesta potrošača. U istom cilju radilo se na zamjeni brojila, nije izostala ni kontrola potrošnje i niz drugih aktivnosti koje su rezultirale pozitivnim efektom.

Uspjeli ste da smanjili gubitke?

Gubici u prošloj u odnosu na 2010. godinu manji su 1,13 odsto i iznose 18,33 odsto. U svemu ovome nemjerljiv je doprinos svih zaposlenih u ED Podgorica, a njihova lojalnost i domaćinski odnos prema imovini EPCG, zaista su za svaku pohvalu. Svakako, da ćemo i ove godine nastaviti sa ulaganjima u pouzdanost i modernizaciju mreže, a pred nama je i završetak jednog broja započetih projekata.

Krajem prošle godine upravo u Podgorici je počela ugradnja novih multifunkcionalnih brojila u okviru Projekta unapređenja sistema mjerenja u distributivnom sistemu Crne Gore. Očekuje se da i to značajno doprinese smanjenju komercijalnih gubitaka na mreži.

Taj projekat, kao što je poznato, počeo je da se realizuje u decembru prošle godine ugradnjom oko 1.000 novih brojila, u podgoričkim naseljima Blok 9 i u dijelu kod Male pijace. Za sa-

da sve teče planiranom dinamikom i očekujem da na području konzuma ED Podgorica do kraja godine dobijemo 35 hiljada novih mjernih mjesta, od čega 21 hiljadu u kolektivnim, a 14 hiljada u individualnim stambenim objektima.

Investicioni plan za ovu godinu prilično je ambiciozan.

U ovoj godini očekujemo da TS 110/10 kV „Podgorica 5“ bude konačno puštena u funkciju. U tom smislu predstoji tehnički prijem trafostanice i uklapanje 10 kV kablova. U cilju pouzdanijeg napajanja velikog dijela Podgorice planiramo da povećamo kapacitet trafostanice 110/10 kV „Podgorica 4“, te pripremimo rekonstrukciju 10 kV postrojenja u TS 110/10 kV „Podgorica 3“. Takođe, tokom ove godine očekujem da riješimo i „usko grlo“ u napajanju potrošača na području Vranjine, nakon što uklopimo 35 kV mrežu uklapanja novu TS 35/10 kV. Pored rekonstrukcije DV 10 kV „Medun“ i „Barutana“, u planu je i izgradnja novih trafostanica u Donjim Kokotima i Zabjelu, za koje nam je izda-

Gubici u prošloj u odnosu na 2010. godinu manji su 1,13 odsto i iznose 18,33 odsto. U svemu ovome nemjerljiv je doprinos svih zaposlenih u ED Podgorica, a njihova lojalnost i domaćinski odnos prema imovini EPCG, zaista su za svaku pohvalu.

ta građevinska dozvola. Uz to, nastojaćemo da obezbijedimo i potrebnu dokumentaciju za nove TS na Malom brdu i Vranjskim Njivama.

Pripremamo se i za izgradnju TS 35/10 kV „Danilovgrad“, koja će kad bude puštena u funkciju znatno popraviti naponske prilike i kvalitet snabdijevanja potrošača na području danilovgradske opštine. Obezbijedili smo oprema i pribavili građevinsku dozvolu za zamjenu 35 kV postrojenja trafostanicama 35/10 kV „Barutana“ i „Tuzi“, a svakako neće izostati ni investicije u sekundarnu mrežu, posebno na području Danilovgrada, gdje se planira izgradnja šest novih trafostanica: „Lalevići“, „Frijeska glavica“, „Klikovače 2“, „Suk 2“, „Orja luka“ i „Zagreda“, a rekonstruisaćemo i 10 kV dalekovod Slap - Podgorica.

Na teritoriji Glavnog grada,

U veoma ambicioznim investicionim planovima za ovu godinu nijesu izostavljene ni gradske opštine Golubovci i Tuzi, gdje je takođe planirana izgradnja novih trafostanica, i to na području Karabuškog Polja, Vuksanlekića, Srpske, Gošića i Mahale.

Plan investicija za ovu godinu je ambiciozan, ali realan i ako ne bude nekih komplikacija oko tenderskih procedura, očekujem da ostvarimo sve zacrtane ciljeve.

S obzirom na veliki broj investicija stižete li da se dovoljno posvetite i tekućem održavanju mreže?

Što se tiče tekućeg održavanja, predviđeno je izvođenje radova na velikom broju objekata elektrodistributivne mreže, što je svakodnevni posao ekipa ove elektrodistribucije. Međutim, rad nam usporava nedovoljan broj vozila, a suočeni smo i sa sve izraženijim kadrovskim problemom, posebno u Službi održavanja, koji se prije svega ogleda u nepovoljnoj starosnoj strukturi zaposlenih. Neophodni su nam mlađi radnici da bi ih prekaljeni i iskusni majstori, koji još uvijek daju pun doprinos, obučili i prenijeli im dragocjeno iskustvo.

B. Mitrović

DOMAĆINSTVA POŠTUJU PROTOKOLE

Mogućnost plaćanja utrošene energije u više mjesečnih rata i odgovoran rad svih zaposlenih, rezultirali stepenom naplate potraživanja. Odlična saradnja sa ekipama ED Bar. Svi dužnici su utuženi, a kod jednog broja neodgovornih kupaca, makaze bile jedini izlaz.

Šef OJ Snabdijevanje Bar **Nikola Smolović** zadovoljan je stepenom naplate utrošene energije u kategoriji domaćinstava tokom prošle godine, koja je dva procenta veća od planirane.

-Uz ozbiljan i naporan rad svih zaposlenih boljoj naplati potraživanja, u dobroj mjeri, doprinijela je i mogućnost plaćanja zaostalog duga u više rata. Samo u posljednjih pet mjeseci 2011. godine sa dužnicima smo sklopili 913 Protokola, kaže Smolović. Smolović ističe da bi fakturisana energija u prošloj godini bila stoprocentno naplaćena da je Opština Bar poštovala potpisani Protokol o plaćanju duga.

Posebno teško je naplatiti stare dugove. U barskom Snabdijevanju preduzimaju sve zakonom dozvoljene mjere, pa ipak višegodišnji dug kupaca smanjuje se sporije od očekivanog. Tako su domaćinstva u Baru na kraju prošle godine dugovala blizu 3,5 miliona eura, a potrošači iz kategorije "ostala potrošnja" oko 2,6 miliona, od kojih trećinu duguje samo Opština Bar. Dug se, prema riječima Smolovića, međutim, konstantno smanjuje uz pomoć upornog rada ekipa ED Bar, sa kojima izuzetno dobro saraduju.

-Svi dužnici su utuženi, jer se potrošeni kilovat sati moraju platiti. Pošto sa pojedinim neurednim platišama stalno ima problema, makaze su nekad jedini izlaz. Samo u prošloj godini izdato

ZADOVOLJAN NAPLAĆENIM U 2011: Nikola Smolović

je blizu tri hiljade naloga za isključenje u kategoriji domaćinstva i 445 u "ostaloj" potrošnji.

Bar je po broju potrošača odmah iza Podgorice. Od ukupno 34.627 potrošača u tom lučkom gradu, 31.779 su domaćinstava. Oko 10.000 su nerezidenti kojima se utrošena energija naplaćuje tokom ljetnjih mjeseci. Sa njima, međutim, nema problema, s obzirom da svu utrošenu energiju tokom boravka u Baru, na kraju sezone uredno izmire.

B.Mitrović

EKIPA ZA ISKLJUČENJE ED BAR

NIKOM NE GLEDAJU KROZ PRSTE

Goran Radulović i Igor Perutović u barskoj Elektrodistriciji zaduženi su za isključenje neurednih platiša sa mreže. Ističu da se njihova svakodnevna iskustva ni po čemu ne razlikuju od iskustava njihovih kolega angažovanih na istom zadatku u bilo kojem dijelu Crne Gore.

- Suvišno je govoriti o teškoćama sa kojima se svakodnevno suočavamo. Naš posao je naporan i povezan sa neprijatnim situacijama, često na granici incidenta. Izloženi smo optužbama, vrijeđanjima i drugim burnim i neprimjerenim reakcijama pojedinih potrošača koji, da bi došli do „besplatnih“ kilovat sati ne prezaju ni od čega, kažu ovi mladi momci koji krajnje odgovorno ispunjavaju svoje obaveze.

Iako do sada nije bilo reakcija sa krupnijim posljedicama, ovaj posao veoma je stresan. Prvi su, kažu, na udaru i sav revolt građani svale na njih. Nikad ne znaju šta ih očekuje na terenu. Ipak, nikom ne gledaju kroz prste. Električnu energiju isključuju svima koji ne plaćaju ono što su utrošili. Nije im uvijek lako, jer ima potrošača u teškoj materijalnoj situaciji. Međutim puno je više onih koji mogu da plate, ali ne žele ili neće, a jedini način da takvi ispune svoju obavezu jeste utuženje ili pak isključenje sa elektro mreže.

Kad naiđemo na takve potrošače ne osjećamo ni najmanju grižu savjesti, ističu Goran i Igor. Ipak, navode da je veoma važno uspostaviti kontakt i sa takvim kupcima.

Dosta često uspijemo da ljudima objasnimo da samo radimo svoj posao i predlažimo im da sa kolegama u lokalnom Snabdijevanju dogovore način i dinamiku plaćanja definisanu Protokolom o plaćanju duga u više mjesečnih rata. Međutim, ima i siledžija kod kojih ne dobijemo ni priliku da priđemo broji-

NA RADNOM ZADATKU: Goran Radulović i Igor Perutović

lu. Njima je teško isključiti električnu energiju, čak i uz asistenciju policije. Njihova adresa, međutim, stalno je na nalozi-ma za isključenje, jer dug se nikome ne može i neće oprostiti, naglašavaju Goran Radulović i Igor Perutović koji iz iskustva kažu da je najvažnije biti strpljiv i svojom angažovanošću mijenjati odnos neodgovornih potrošača prema plaćanju računa za električnu energiju koju troše.

Dodijeljene jednokratne stipendije studentima ETF-a

ULAGANJE ZA BUDUĆNOST

Elektroprivreda Crne Gore nedavno je, poštujući principe društveno odgovornog poslovanja, dodijelila stipendije studentima Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore. Ugled i značaj EPCG neraskidivo je povezan sa radom ETF-a, koji decenijama obrazuje kadar za potrebe EPCG.

Filip Radenović, Stefan Vujović, Tamara Bojičić, Vladan Durković i Ivan Stešević, redovni su studenti završne godine specijalističkih studija na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici dobili su stipendiju Elektroprivrede.

Prodekan za nastavu ETF-a **Zoran Veljović**, na svečanosti organizovanoj tim povodom čestitao je dobitnicima stipendije i zahvalio se Elektroprivredi na vrijednoj podršci.

-Samo osnivanje ETF-a vezano je za potrebe Elektroprivrede Crne Gore za visokoobrazovanim tehničkim kadrom. Vjerujem da će i dalje naša saradnja biti plodna i na obostrano zadovoljstvo, kazao je Veljović.

A, da je ugled i značaj EPCG neraskidivo povezan sa radom Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici, koji decenijama obrazuje kadar za potrebe EPCG, najbolje potvrđuje činjenica da u našoj kompaniji, trenutno, radi 250 inženjera sa diplomom podgoričkog ETF-a, skoro 10 odsto ukupnog broja zaposlenih. Rukovodilac sektora za ljudske resurse EPCG **Ksenija Radonjić** kazala je da je upravo to još jedan dokaz neizbježne povezanosti i nešto što je EPCG, kao društveno odgovornu kompaniju i opredijelilo da raspiše konkurs za dodjelu pet stipendija studentima za akademsku 2011/2012. godinu.

Ovim potezom Elektroprivreda Crne Gore dokazuje da konstantno pridaje veliki značaj razvoju ljudskih resursa, a stipendiranje studenata jedan je od načina takvog ulaganja, istakla je Radonjićeva.

Izbor kandidata, inače, usaglašen je sa potrebama Kompanije za nedostajućim profilom stručnjaka. Pojedinačna vrijednost stipendije je 1.000 eura, a stipendista je obavezan da pripravnički staž odradi u HE „Piva“ ili TE „Pljevlja“.

Pravo na dodjelu stipendije imali su redovni studenti završnih godina specijalističkih studija Elektrotehničkog fakulteta, državljani Crne Gore ne stariji od 25 godina i prosječnom ocjenom većom od 8,5. Pojedinačna vrijednost stipendije je 1.000 eura, a stipendista je obavezan da pripravnički staž odradi u HE „Piva“ ili TE „Pljevlja“.

Detalja svečanosti

Milorad - Migo Ristić, tehnički direktor ED Nikšić

NEISCRPNA ENERGIJA I BOGATO ISKUSTVO

Dugogodišnji tehnički direktor ED Nikšić, voli da ističe vrline svojih kolega, a posebno cijeni elektromontere koji, kako kaže, sa puno odgovornosti i požrtvovanja brinu o objektima i elektro mreži. Oduvijek je kaže imao žestoku potrebu da uči, a sklonost ka matematici i fizici odvela ga je na Elektrotehnički fakultet koji je završio kao jedan od najboljih u generaciji. Smatra da je mladim inženjerima danas puno lakše i sa ponosom ističe da za 32 godine radnog staža nikada nije imao konflikt ni sa radnicima, ni sa pretpostavljenima.

Rado ističe vrline svojih kolega:
Milorad - Migo Ristić

Milorad-Migo Ristić duže od tri decenije posvećen je odgovornim poslovima u nikšićkoj Distribuciji i jedan je od onih koji se s pravom mogu pohvaliti dobrim poslovnim rezultatima i harmoničnim odnosom sa kolegama.

-Za 32 godine radnog staža nijednom nijesam imao konflikt, ni sa radnicima, ni sa pretpostavljenima. Posao iako izuzetno odgovoran i težak išao je baš kako treba, ljudski i drugarski. Svakodneвно se suočavamo sa brojnim izazovima koje zahtijevaju veliko znanje i brzu reakciju. Na sreću, do sada nije bilo grešaka koje, kada su u pitanju ljudski životi ili rizik od potencijalnih havarija, često znaju da budu fatalne i neoprostive, zadovoljno ističe Ristić.

Ristić koji uvijek rado i nesebično ističe vrline svojih kolega posebno cijeni elektromontere koji su u tom kolektivu odavno prepoznati kao vrhunski radnici. Kaže da su upravo oni istinska operativa koja sa puno odgovornosti i požrtvovanja brine o održavanju objekata i elektro mreže u prostorno najvećoj crnogorskoj opštini.

-Malo koja firma ima tako dobre i savjesne radnike, profesionalne i stručne, kao što su nikšićki monter, kojima sam nekada neposredno rukovodio, a sada zajedno sa svojim saradnicima. Nerijetko predlažu rješenja sa lica mjesta, pa ako se usaglasimo, a često je tako, posao se uz njihovo znanje i spretnost začas završi, naglašava Ristić koji je već sedamnaest godina uspješno obavlja posao tehničkog direktora ED Nikšić.

Prijećajući se svojih početaka sada davne 1981. godine kada se kao mladi elektro inženjer zaposlio u ED Nikšić, Ristić ističe da mu nije bilo nimalo lako s obzirom da je tada u Službi bio jedini s fakultetskom diplomom, pa nije imao od koga da uči. Morao je kaže sam da se snalazi, da konsultuje literaturu, ali i iskustvo tehničara i elektromontera.

Za 32 godine radnog staža nijednom nijesam imao konflikt, ni sa radnicima, ni sa pretpostavljenima. Posao iako izuzetno odgovoran i težak išao je baš kako treba, ljudski i drugarski, ističe Ristić.

Oduvijek je, kaže, osjećao žestoku potrebu da uči. Sklonost ka prirodnim naukama, naročito ka matematici i fizici, odvela ga je na Elektrotehnički fakultet u Podgorici. Studije je završio 1979. godine kao jedan od najboljih u generaciji. Usput je morao i stalno da radi na selu, tako da junski i septembarški rokovi, u periodu intenzivnih poljoprivrednih radova, za njega nijesu postojali. Učio je noću kako bi nadoknadio propušteno.

Želju za dokazivanjem i napredovanjem Ristić je sa studija prenio i na radno mjesto. Poslije pripravničkog staža bio je šef Službe za mjerenje i kontrolu, da bi 1992. došao na čelo Službe održavanja. Na tom mjestu proveo je tri godine, a nakon toga povjereno mu je mjesto tehničkog direktora ED Nikšić.

Ristić navodi da je njegovim mladim kolegama inženjerima danas, u odnosu na starije generacije, puno lakše.

-Nas nekoliko starijih, iskusnih inženjera spremni smo da im pomognemo kad god zatreba. Čak i ako ne traže ja im ponudim pomoć kad osjetim da im je potrebna. Uvijek sam otvoren za njihova pitanja i spreman da ih posavjetujem, naglašava Migo. Vrline koje su ovog radnog i skromnog čovjeka vodile kroz poslovne i životne situacije, svakako su one koje je ponio iz roditeljskog doma koji je odisao slogom, patrijahalnom i radnom atmosferom. Duh seoske škole koja je zračila zdravljem i napretkom zauvijek je u njemu ostavio traga. A, ogromna pozitivna energija i radne navike koje je stekao još u najranijem djetinjstvu puno su mu pomogle da se formira kao čovjek, dobar suprug i otac i da dostigne punu profesionalnu afirmaciju.

O. Vulanović

Malo koja firma ima tako dobre i savjesne radnike, profesionalne i stručne, kao što su nikšićki monter, kojima sam nekada neposredno rukovodio, a sada zajedno sa svojim saradnicima. Nerijetko predlažu rješenja sa lica mjesta, pa ako se usaglasimo, a često je tako, posao se uz njihovo znanje i spretnost začas završi, naglašava Ristić koji je već sedamnaest godina uspješno obavlja posao tehničkog direktora ED Nikšić.

ISTICAO SE I KAO KOSAC

Posvećenost radu Migo Ristić kaže da duguje disciplini i istrajnosti koju je stekao još u ranom djetinjstvu. Rođen je 1952. godine, u pivskom selu Miljkovac, kao jedno od četvoro djece Mihaila i Pejke. U zemljoradničkoj porodici, gdje su se za svaki dinar borili „golim rukama“, moralo se raditi. Na porodičnom imanju od 35 hektara, koševina je trajala i po 40 dana, a prolječno oranje drvenim ralom, sa volovima i čitav mjesec. Kao dječak, čuvao je stoku, a kasnije je radio sve seoske poslove. Isticao se kao kosac, bio je među najboljima u nekoliko sela. Objašnjava da dobar kosac ne mora imati veliku snagu, već vještinu i izdržljivost.

Mala elektrana „Rijeka Mušovića“, naš prvi poslijeratni energetski objekat

POUZDANA I U SEDMOJ DECENIJI

Nevelika posada ovog malog proizvodnog objekta ulaže napore da mašine rade besprijekorno, kao prije 62 godine kad su instalisane. U slučaju potrebe, radi i „ostrvski“ i daje struju najznačajnijim objektima u Kolašinu, što može da bude od neprocjenjivog značaja u turističkoj sezoni. Preko nje se napaja 35 kV dalekovod koji vodi do TV repetitora na jednom od vrhova Bjelasice.

Od 1950. do danas neprekidno u pogonu: ME „Rijeka Mušovića“

Komandna tabla

Kvarovi se rješavaju rutinski, „u hodu“: Saša Simović

Kad je put zametn morase ovako: Ratko Bulatović i Olivera Vulcanović

U atar kolašinske opštine zima rano dođe i dugo traje, pa put do male hidroelektrane „Rijeka Mušovića“, smještene u istoimenom selu podno Bjelasice, na rijeci Ljevaji, krajem januara, nije bio nimalo lak. Zajedno sa **Ratkom Bulatovićem**, mašincom elektrane, „prtili“ smo kroz snijeg dubok pola metra, uskom stazom dugom kilometar kroz Mušovića rijeku. Sa velikim snjegovima stignu i brojni kvarovi pa se pitamo kako izgledaju „zimski“ radni dani devetočlane posade male hidroelektrane „Rijeka Mušovića“.

Dok spretno i bez imalo napora grabi kroz snježne nanose, Ratko nam priča da do generatora njihove elektrane voda dolazi kroz tunel dug dva i po kilometra, cjevovodom od, skoro, 500 metara. Prošle godine su imali havariju jer je 200 metara dovodnog tunela bilo začepljeno. Sami su ga očistili i osposobili za dalji rad iako je put do njega u zimskim uslovima, dug i do pet sati hoda. Na nimalo lak pohod kroz planinu moraju ići po dvojica jer, osim na nepredvidjive čudi prirode, mogu računati i na opasne susrete sa mećedom ili vukom.

– Jedan drugom pomažemo, zato i opstajemo. Živimo kao jedna porodica, tako je lakše savladati sve nedaće, pa i ove zimske – kaže Ratko. Nije nam bilo žao što prekidamo putovanje kroz smetove nakon što ugledasmo stamenu zgradu elektrane koja je, otkad je puštena u pogon, 25. maja 1950. godine, kad je nosila ime „Narodni heroj Savo Mašković“, do danas neprekidno u pogonu.

U to vrijeme snabdijevala je strujom skoro čitav sjever Crne Gore i dio prijepoljskog kraja u Srbiji. Danas bi mogla „pokriti“ polovinu kolašinske potrošnje. Nakon izgradnje dalekovoda Mojkovac-Podgorica postala je dio elektroenergetskog sistema Crne Gore. U slučaju potrebe, radi i „ostrvski“ i daje struju najznačajnijim objektima u Kolašinu, što može da bude od neprocjenjivog značaja u turističkoj sezoni. Preko nje se napaja 35 kV dalekovod koji vodi do TV repetitora na jednom od vrhova Bjelasice.

Ulazak u elektranu praćen je ravnomjernim brujanjem tri agregata, ukupne snage 1,2 MW, koji izgledaju očuvano i moćno, baš kao u vrijeme kad su ovaj objekat sagradile omladinske radne brigade, ljubljanski „Litostroj“ ga snabdio turbinama, a zagrebački „Končar“ generatorima. Ovim velikim proizvođačima, vjerovatno, prija činjenica da su ovdašnji radnici o mašinama brinuli kao o ličnoj svojini punih 62 godine. Iako je oprema stara, toliko se sve dobro pazi da funkcioniše savršeno. Praksu domaćinskog odnosa prema elektrani, nakon starih udarnika, nastavlja i današnja generacija posade od koje u smjeni, osim Ratka, zatičemo i **Sašu Simovića**, mašinca i **Milisava Vlahovića**, uklopničara. Kažu da su surove zime nešto na šta su navikli i da su vični ovim naporima iako bi im dodatna zimska oprema dobrodošla. Smjene se mijenjaju nakon 12 sati rada. Iznenadne kvarove rješavaju rutinski, „u hodu“. Iako najmlađi Milisav najmanje priča, dvojica njegovih kolega su složni u ocjeni da je najbolji radnik u elektrani.

Složni su i kad treba remontovati tri mašine koje godišnje proizvedu tri i po miliona kilovata, a često se ovaj plan i premaši. Tada svi priskoče po dogovoru. Sve radove obavljaju sami, traže pomoć samo kod kvarova na elektro opremi. Dislokacija objekta, ma koliko nekad predstavljala problem, razlog je i kompaktnosti ekipe bez koje nema uspješnog kolektiva. Ističu značaj susreta sa vodećim ljudima iz Proizvodnje koji, ako ništa drugo, nazovu da pitaju da li im šta treba. Posebno su zahvalni **Mirku Kilibaldi** koji je, kao direktor FC Proizvodnja, izašao u susret svim njihovim zahtjevima kojih, kako skromno napominju, nije bilo mnogo. Ne zaboravljaju da pomenu **Zorana Perovića**, **Šćepana Šundića** i **Ilju Đukanovića** koji su im priskočili u pomoć kad god je zatrebalo.

O. Vulcanović

Jedan drugom pomažemo, zato i opstajemo. Živimo kao jedna porodica, tako je lakše savladati sve nedaće, pa i ove zimske

TREND NAGLIH VREMENSKIH PROMJENA

Postaje sve izvjesnije da se globalno zagrijavanje od nekoliko stepeni već događa. Današnji proračuni i procjene pokazuju da će klimatske promjene izazvati u bliskoj budućnosti povećanje globalne nestašice vode za oko 20 procenata. Precizni uticaji klimatskih promjena na vodne resurse su neizvjesni. Sa trendom ka učestalijim ekstremnim vremenskim uslovima izgleda da će poplave, suše, tajfuni i cikloni postati takođe učestaliji.

Brojna aktuelna istraživanja, studije, izvještaji i procjene, ukazuju na evidenciju mogućih značajnih promjena na kružnom putu vode i odnosne klimatske varijabile, koje su se dogodile u dvadesetom vijeku. To uključuje porast temperature vazduha, povećanje padavina na kopnu sjeverne polulopte, kao i rano prolječno otapanje leda. Manje su izvjesne, ali potencijalno važne moguće promjene povećanja ukupnih površina pod uticajem ekstremnih događaja - poplava i suša. Neka istraživanja zaključuju da može biti otvoreno pitanje značajnih promjena i za neke druge promjene hidrološkog ciklusa.

Međutim, najviše neposrednih opasnosti za čovječanstvo donosi porast promjenljivosti u intenzitetu i učestalosti oluja i drugih događaja koji su posljedica ekstremnih vremenskih i klimatskih prilika, kao poplava i suša, povećanje toplote u većim gradskim područjima i uticaja porasta mora na niska obalna područja. Ubrzani korak tehnološkog napretka u budućnosti dovešće do sužavanja neizvjesnosti i na taj način uticati na način postupanja s klimom. U tom svjetlu, monitoring i bolje razumijevanje klimatskih procesa i neprestano širenje tehnoloških mogućnosti, mogu voditi usavršavanju predviđanja promjene klime. U dugoročnom predviđanju je veoma bitno naznačavanje neizvjesnosti.

Klimatske promjene imaju značajan uticaj na režim poplava. Počinju se sagledavati i učinci globalnih klimatskih promjena na zdravlje, uprkos činjenici da je teško razlikovati alternativne potencijalne slučajeve zbog kolebanja klime. Postaje sve izvjesnije da se globalno zagrijavanje od nekoliko stepeni već događa. Današnji proračuni i procjene pokazuju da će klimatske promjene izazvati u bliskoj budućnosti povećanje globalne nestašice vode za oko 20 procenata. Precizni uticaji klimatskih promjena na vodne resurse su neizvjesni. Sa trendom ka učestalijim ekstremnim vremenskim uslovima izgleda da će poplave, suše, tajfuni i cikloni postati takođe učestaliji. Oticanje u rijekama za vrijeme "malih" voda može se značajno smanjiti, a kvalitet voda biće bez sumnje lošiji, jer se povećavaju zagađenja i koncentracija zagađivača, kao i povećanje temperature vode.

Istraživanjima se utvrđuju mnoge neizvjesnosti koje ograničavaju našu sposobnost da do kraja shvatimo spektar potencijalnih posljedica klimatskih promjena. Dodatna su istraživanja potrebna i za bolje upoznavanje s klimatski osjetljivim ekološkim procesima.

Saznanja o ozbiljnosti problema o vodama prisutna su godinama. Uprkos tome, propadanje ekosistema nesmanjeno se nastavlja pa se postavlja pitanje kada će briga o okolini prerasti iz filozofije u način života i kada ćemo shvatiti da će uništenje okoline, prije ili kasnije, direktno ugroziti blagostanje u kojem živimo. Gdje je kritična tačka: ekosistemi su prirodno elastični, no samo do određenog stepena. Svaki od pet glavnih tipova ekosistema: šume, slatka voda, obalno-morska staništa, pašnjaci i poljoprivredne površine pokazuju znakove propadanja. Šume podnose sječu, ali prekoračenjem, za sada nepoznatog praga podnošljivosti, izgubiće sposobnost da se oporave.

Još je lošija situacija s vodom. Ljudska potreba za slatkim vodom tolika je da mnoge velike rijeke isušuju i prije nego što stignu do

mora, Iskorišćena voda se vraća u vodene tokove opterećena opasnim hemikalijama i kanalizacionom otpadnom vodom. Slatkovodni ekosistem je najkritičniji ekosistem, budući da opstanak svih organizama zavisi od vode. Čovjek troši dvostruko više vode nego u prošlom vijeku. Ljudi danas troše 54 procenta raspoložive slatke vode i ukoliko u budućnosti ova potreba poraste znatno će ugroziti sve ostale ekosisteme.

Nedostatak vode mogao bi ubrzo ograničiti ekonomski razvoj. Prečesto se voda tretira kao neograničeno besplatno dobro. Ali, nijesu u pitanju samo količine, u područjima gdje su zalihе vode dostupne ili čak obilne, prijete im zagađenja ili iscrpljivanja zbog povećane potražnje. Procjenjuje se da će do 2025. godine dvije trećine ljudi na Zemlji živjeti u područjima s umjerenim do jakim nedostatkom vode. Sukobljavanje interesa oko vodnih resursa uzrok je straha da pitanje vode sa sobom nosi mogućnost novog uzroka ratova - ratova za vodu.

JUGU EVROPE PRIJETI NESTAŠICA VODE

Klimatska promjenljivost i mogućnost predviđanja je najvažniji projekat u svjetskom klimatskom istraživačkom programu. Cilj istraživanja jeste proučavanje područja klimatske promjenljivosti, produženja djelotvornih predviđanja klimatskih varijacija i pojašnjenja procjena o antropogenoj promjeni klime. Procjene klimatskih promjena ukazuju da će temperature vazduha porasti za 1°C do 3,5°C u 2015. godini, što s povećanjem padavina u sjevernoj i njihovim smanjivanjem u južnoj Evropi, može dovesti do smanjenja obnovljivih vodnih resursa južne Evrope. Varijacija rizika i intenziteta suša je najozbiljniji negativan uticaj promjene klime na vodne resurse.

I ekonomski razvoj bi mogao biti doveden u pitanje: mr Slavko Hrvačević, dipl.ing.

IN MEMORIAM
Giuliano Zuccoli
(1943. -2012.)

Giuliano Zuccoli, jedan od osnivača i predsjednik kompanije A2A te član Odbora direktora EPCG, preminuo je 11. februara u Milanu, poslije kratke i teške bolesti. Sahranjen je 14. februara u rodnom Morbenju u prisustvu brojnih uglednih ličnosti iz svijeta biznisa i politike. Od poznatog stručnjaka i privrednika u ime A2A oprostili su se generalni direktori Kompanije **Renato Ravaneli** i **Paolo Roseti**, kao i predsjednik Nadzornog odbora **Graciano Garantini**.

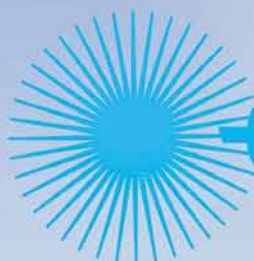
Giuliano Zuccoli rođen je 12. aprila 1943. godine. Diplomirao je 1968. godine na Elektrotehničkom fakultetu Politehničkog univerziteta u Milanu. Upisan je u registar inženjera Provincije Sondrio.

Bogatu profesionalnu karijeru započeo je u industriji gvožđa „FALCK“, preuzimajući tokom vremena veće odgovornosti da bi 1990. godine postao generalni direktor kompanije „FALCK NASTRI“, lidera u proizvodnji specijalnih laminata.

Godine 1985. imenovan je za generalnog, a zatim i za izvršnog direktora „SOCIETA NORDELETTRICA S.p.A. SONDEL“, preduzeća kvotiranog na Milanskoj berzi vrijednosti koje djeluje u sektoru proizvodnje električne energije. Septembra 1997. godine postaje izvršni direktor „AEM S.p.A.“, a, od maja 1999. godine, predsjednik je i delegirani član Odbora „AEM S.p.A.“. Od 1999. do 2002. bio je predsjednik „Fastweb S.p.A.“. Od oktobra 1999. član je Upravnog odbora „Credito Valtellinese S.p.A.“, čiji potpredsjednik postaje u aprilu 2007.

Od marta 2002. do jula 2006. predsjednik je „Edipower S.p.A.“, pobjedničkog konzorcijuma na tenderu za kupovinu „Eurogen“-a, jedne od „Genco“ kompanija koju je „Enel“ prodao. U aprilu 2003. imenovan je za člana Upravnog odbora preduzeća „Aar e Ticino SA di Elettrocita (ATEL)“, od 2008. godine „ALPIQ“-a, lidera na evropskom nivou u sektoru energije. Preduzeće posluje u Švajcarskoj, Italiji, Njemačkoj i u zemljama centralno-istočne Evrope. Oktobra 2005. imenovan je za predsjednika „Edison S.p.A.“. Marta 2008. imenovan je za predsjednika Upravnog odbora „A2A S.p.A.“, preduzeća nastalog u januaru 2008. usljed spajanja „AEM S.p.A.“ i „ASM Brescia S.p.A.“. Maja 2009. imenovan je za predsjednika „Assoelettrica“, nacionalnog udruženja električnih preduzeća, člana Konfindustrije.

www.epcg.com

epcg

Elektroprivreda Crne Gore

Tradicionalna akcija Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG

MALA PAŽNJA ZA VELIKU RADOST

Sindikalna organizacija zaposlenih EPCG, povodom novogodišnjih i božićnih praznika i ove godine obezbijedila je poklone za djecu i omladinu sa posebnim potrebama u više crnogorskih opština.

Tako su ovog puta "slatke" paketiće dobila djeca iz Udruženja «Razvitak» sa Cetinje, JU za djecu sa posebnim potrebama „Škaljari“ u Kotoru, JU za djecu sa smetnjama u razvoju u Igalu, JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju i Udruženja za pomoć licima ometenim u razvoju u Nikšiću te djeca iz Udruženja "Zračak nade" u Pljevljima.

U okviru svoje društveno odgovorne akcije Sindikalna organizacija zaposlenih obezbijedila je i određena sredstva za poboljšanje uslova u JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju «TISA» iz Bijelog Polja i predškolskoj ustanovi «Svetionik» iz Bara.

Imajući u vidu potrebe štićenika Zavoda za djecu i omladinu "Komanski most", predsjednik Sindikalne organizacije zaposlenih (SOZ) **Zoran Ostojić** sa saradnicima, uručio je toj ustanovi dvije mašine za pranje i sušenje veša.

Direktor Zavoda "Komanski most" **Vaselj Dušaj**, zahvalio se na pažnji i razumijevanju i naveo da donacija puno znači korisnicima smještaja. Donirani aparati će, pored postojećeg centralnog vešeraja biti postavljeni u paviljonima «A» i «B», što će, kako je naveo Dušaj, dodatno poboljšati uslove života i rada u toj ustanovi.

M.Vuković

Srđan Mrvaljević – najbolji sportista Crne Gore u 2011.

BORAC LAVLJEG SRCA

Džudista Srđan Mrvaljević se na Svjetskom prvenstvu u Parizu, avgusta prošle godine, okitio titulom vicešampiona svijeta, a u decembru, u izboru Crnogorskog olimpijskog komiteta, proglašen je sportistom 2011. Član nikšićkog »Akademika«, dosanjao je svoje snove i još jednom dokazao da je borac lavljeg srca, koji čvrstim koracima korača ka postavljenom cilju, ne dozvoljavajući da ga na tom putu niko ne zaustavi. Džudo je za njega životni poziv i najbolji učitelj, koji uči čovjeka da izdrži i opstane kada je najteže, a da se u pobjedi ne uzdigne i ne zaboravi svu muku koju je imao do ostvarivanja rezultata.

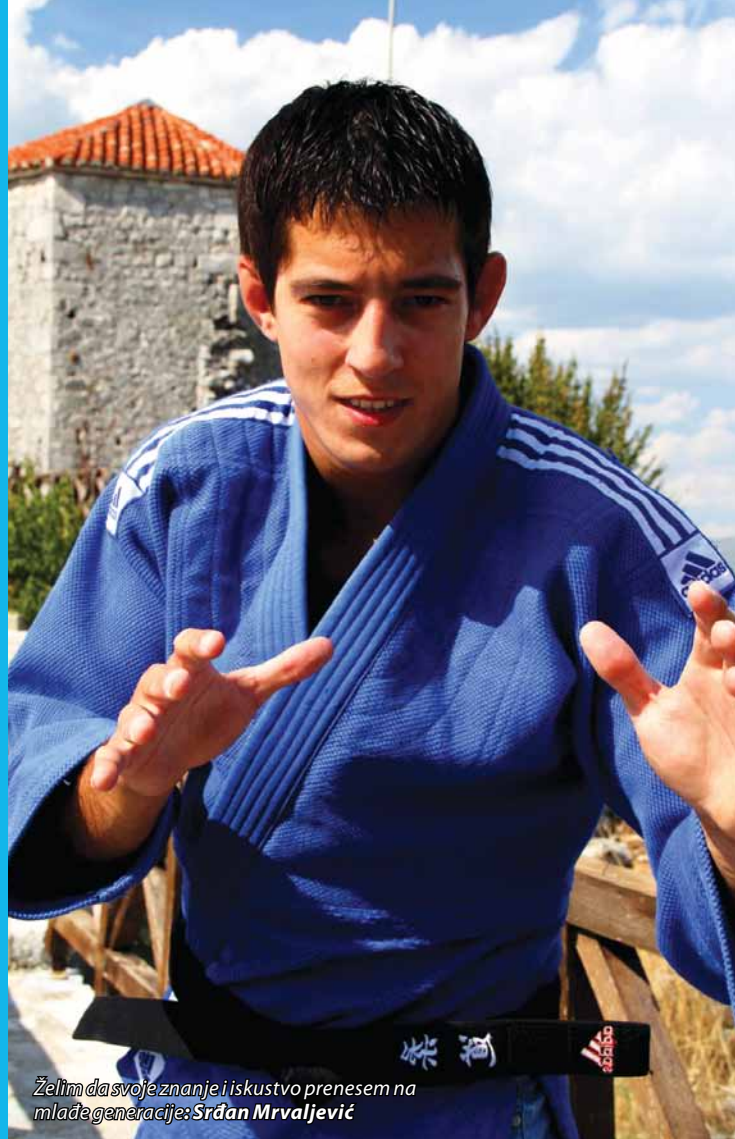
Srđan ima tri evropske medalje, zlato i bronzu u juniorskoj konkurenciji, ali i srebro osvojeno na Evropskom prvenstvu za mlade seniore (do 23 godine). Medalja sa Super svjetskog kupa (sadašnji Gran pri) dokazuje da je jedini borac sa prostora bivše Jugoslavije koji je donio trofej sa takmičenja tog ranga. Osvajao je medalje i na Gran slem takmičenjima, na svjetskim kupovima...

Osvajanjem srebrne medalje na Svjetskom prvenstvu u Parizu, Crnoj Gori si od obnavljanja nezavisnosti donio prvu medalju sa takmičenja ovog ranga i obezbijedio sebi mjesto u sportskoj istoriji naše zemlje. Sto ova medalja znači za tebe?

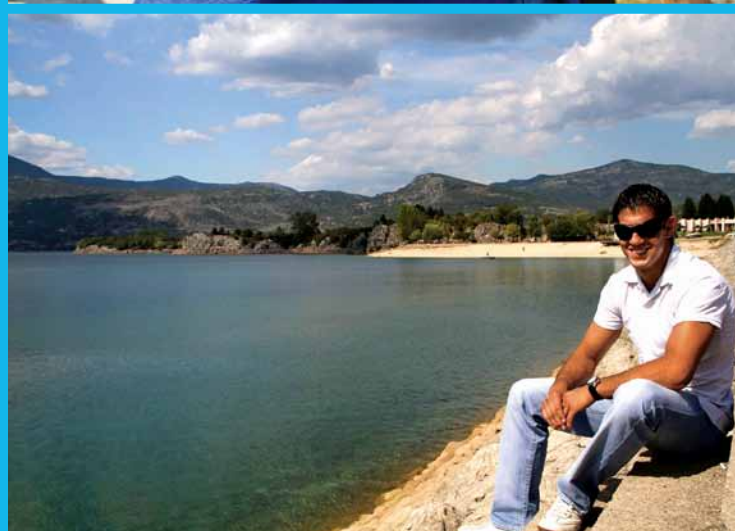
Za mene ona predstavlja nagradu za dugotrajan i mukotpan rad. Cijelog života treniram džudo i jedino ja, treneri i nekoliko meni bliskih ljudi znaju kroz kakve napore prolazim. Osvajanjem ove medalje ostvario sam svoj san, ali da budem iskren, nijesam to očekivao. O njoj je bilo suludo razmišljati, jer je konkurencija bila do tada najveća na jednom Svjetskom prvenstvu. Ipak, vjerovao sam u sebe i želio da iz svake borbe izađem kao pobjednik. Ova medalja i ovaj rezultat za mene predstavljaju veliku satisfakciju, ali i podstrek da nastavim još više i jače raditi.

Kada si se počeo baviti džudoom? Kako je sve počelo?

Rođeni sam Beograđanin, iako su mi otac, đed i prađed iz Nikšića. U Beogradu živim u naselju Rakovica i ispod moje kuće je sala džudo kluba »Rekord«, a kako je moj otac bio trener u tom klubu, praktično od malih nogu sam bio usmjeren ka tom sportu. U početku je to bilo samo prevrtanje po strunjači, dobra igra i zabava, da bih kasnije zavolio i strunjaču i kimono i ispostavilo se da je džudo moj životni put. Najveći dio moje karijere proveo sam u džudo klubu »Rekord«, a 2006. godine sam prešao u »Akademik« iz Nikšića. Pošto živim na relaciji Beograd-Nikšić nastavio sam da i dalje treniram i u jednom i u drugom klubu. To su dva kluba koja su na neki način obilježila moju karijeru i sportske uspjehe.

Želim da svoje znanje i iskustvo prenesem na mlađu generaciju: Srđan Mrvaljević

Da li ti život na stalnoj relaciji Beograd-Nikšić teško pada i na koji način uspijevaš da uskladiš treninge u oba kluba?

Uglavnom, većinu svog vremena ne provodim ni u Beogradu ni u Nikšiću, već u inostranstvu na takmičenjima i kampovima. Ova česta putovanja mi ne predstavljaju nikakvu poteškoću, jer sam profesionalac, a to znaju oba moja kluba i sigurno nema potrebe da me iko od njih kontroliše, jer uvijek ću uraditi više od onog što se radi na treninzima i što su moje mogućnosti.

Kapiten si džudo reprezentacije Crne Gore. Koliko si zadovoljan uslovima za rad reprezentacije?

Sve zavisi iz kog ugla to posmatramo. Crna Gora je mala zemlja koja ima mali Savez i iz te činjenice je normalno očekivati da su mogućnosti mnogo manje u odnosu na sportske velesile u ovom sportu kakva je Rusija, Francuska, Brazil, Japan... Nekad je to dovoljno, a nekada nije, ali mene to ne sprečava da se profesionalno posvetim svakom treningu, jer džudo ne treniram ni zbog novca ni slave, već što volim borbu i zbog strasti koju osjećam prema ovom sportu. Sve dok takav osjećaj postoji u meni ja ću mu se nesebično u cjelosti davati.

Tvoj otac Srećko, provjereni stručnjak džudo sporta, je i tvoj

trener. Da li je teško imati oca za trenera?

Svog oca oduvijek sam zvao imenom, i to što mi je on trener za mene nijednog trenutka nije predstavljalo nikakav problem. Kod njega je posve drugačija situacija. Znam da mu nije svejedno kada na takmičenjima izlazim na strunjaču, što se može vidjeti po njemu, i koliko god se on trudio da to sakrije, osjećam njegovu uznemirenost i strepnju, posebno što sam imao u karijeri dosta teških i traumatičnih povreda. Borimo se, navikli smo jedan na drugog i njega sve slušam, sve ga razumijem u toku meča i on je pored strunjače moj najbolji saveznik. Pred njim nemam nikakvih tajni i u sportu i van njega i vjerujem da me u svemu razumije i podržava.

Na koji način prihvataš kritiku, ako ti je kada uputi?

Srećko je jedina osoba od koje mogu prihvatiti kritiku, jer baš nijesam sklon da ih prihvatam od ljudi za koje mislim da nijesu kompetentni za to. Za mene je on veliki autoritet i njegova riječ ima ogromnu težinu. U tome je velika prednost kada znate da pored vas postoji neko kome možete vjerovati, kao i on vama, i da vam želi sve najbolje. Sve ostalo je na drugom mjestu.

Primiće se termin održavanja Olimpijskih igara u Londonu 2012. Koliko obično traju tvoje

pripreme pred ovako velika takmičenja?

Vjerovali ili ne, za Olimpijske igre se spremam već četiri godine. Svaki trening je jedan stepenik koji mora da se prođe na tom putu do uspjeha. Čovjek uvijek ima stvari u kojima može da napreduje bez obzira koliko je uspješan. Samim tim ja svaki trening želim da odradim na najbolji mogući način i da dam cijelog sebe. Nekad je to naporno, teško, nekada dosadno, no bez obzira na sve uvijek idem ka svom cilju i niko ne može da me spriječi da dođem do njega. Jednostavno, vjerujem da se svaki cilj koji se ne mjeri samo u eurima može i mora ostvariti, a nagrada za to će stići prije ili kasnije. Međutim, i ovo je samo jedno od takmičenje u nizu, jer nakon nje odmah slijede novi izazovi, nova iskušenja. O medaljama ni na jednom takmičenju ne razmišljam. Želim da na njima dam svoj maksimum, ali i da čestitam protivniku ako bude bolji od mene. Ne može se uvijek pobjeđivati, i poraz je dio našeg života kojeg nijednog trenutka ne treba shvatiti kao obeshrabrenje već kao novu pokretačku snagu za mečeve koji slijede. U životu sam naučio da ljudi kada vam ide dobro dižu vas do nebesa, a kada vam loše krene isti vam okrenu leđa. Iz tog razloga kod mene nema euforije kada se ostvari pobjeda, a ne postoji ni obeshrabrenje kada sam u meču poražen. Sport je zaista velika životna škola.

ENERGIJU RACIONALNO TROŠIM

Iako pretpostavljam da je za tebe ovo prilično strana tema, ipak, s obzirom da je ovo razgovor za list »Elektroprivreda«, kakav je tvoj odnos prema potrošnji električne energije i šta misliš o potrebama sprovođenja sve aktuelnijih mjera energetske efikasnosti?

Ponekad razmišljam i pitam se kakav bi život bio bez nje. Priznajme, da nijesam baš mnogo informisan o toj djelatnosti, ali znam da bi bez električne energije bilo dosta teško zamisliti današnji život. Ovom temom bi se trebalo na neki način više pozabaviti, edukovati ljude, objasniti im koliki je njen značaj i šta je to što bi svaki pojedinac mogao da uradi i doprinese efikasnijem korišćenju električne energije. Ono što želim da naglasim je to da uvijek gasim svjetla za sobom, kao i električne uređaje kada nijesu u upotrebi. To mi je postala jedna dobra navika.

Za Olimpijske igre se spremam već četiri godine. Svaki trening je jedan stepenik koji mora da se prođe na tom putu do uspjeha. Čovjek uvijek ima stvari u kojima može da napreduje bez obzira koliko je uspješan. Samim tim ja svaki trening želim da odradim na najbolji mogući način i da dam cijelog sebe. Nekad je to naporno, teško, nekada dosadno, no bez obzira na sve uvijek idem ka svom cilju

Što je, po tvom mišljenju, ono najljepše što ti je džudo dalo?

Ima mnogo stvari. Ono što je najljepše je kada na takmičenju bacite ipon i tako pobijedite meč. U jednoj sekundi se doživi toliki sliv emocija i doživljaja, koje u običnom životu nikada nijesam doživio. Pored toga džudo je način života, koji baš u nekom materijalnom smislu nije toliko popularan, kao fudbal, košarka ili neki drugi sport, ali zaista razvija i duh i tijelo i uči čovjeka da izdrži i opstane i onda kada je najteže. Uči ga da u porazu ne poklekne, a isto tako da se u pobjedi ne uzdigne previše i ne zaboravi svu muku koju je do tada imao da bi napravio rezultat. Kao najljepše trenutke u dosadašnjoj karijeri pamtim 2002. godinu kada sam bio treći na Prvenstvu Evrope za juniore. To je moja prva velika medalja koja mi je ostala u sjećanju. Imao sam šest pobjeda i svaki sekund svakog meča pamtim. Drugi najljepši trenutak je sada kada sam postao vicešampion svijeta. To je zaista rezultat koji nijesam očekivao. To su dva najljepša momenta što se tiče moje takmičarske karijere.

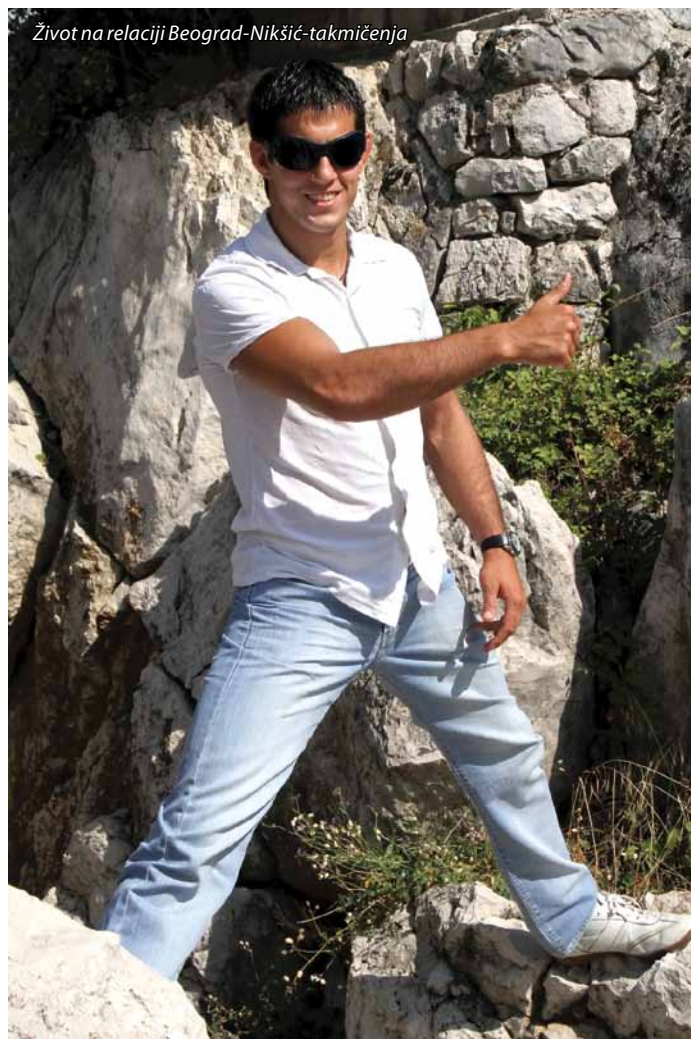
Koje bi trenutke u karijeri najradije zaboravio?

Imao sam dvije operacije koljena, operaciju lakta. Bili su to teški lomovi, a oporavci su trajali gotovo po godinu. Svaki taj trenutak želio bih da zaboravim. Međutim, kada čovjek prođe nešto tako teško u karijeri, opet i to ima neku svoju vrijednost, jer naučite da cijenite situacije kada ste zdravi i fizički spremni.

Da li si razmišljao o svom životnom pozivu nakon završetka sportske karijere?

Volio bih da podignem džudo u Crnoj Gori na jedan zavidan nivo, da svoje znanje i iskustvo prenesem na mlađe generacije, i da napravim jedan jak džudo klub ili akademiju. Ona bi okupljala veliki broj djece, a od tog kvantiteta bili bi u mogućnosti da izaberemo najbolji kvalitet. To je najbolji način da se dođe do vrhunskog džudiste. U ovom trenutku moji budući planovi idu u tom pravcu, a da li će tako biti vrijeme će pokazati.

**Foto i tekst:
Andrija Kasom**

Život na relaciji Beograd-Nikšić-takmičenja

Treće kolo nagradne igre „BUDI U TOKU, BUDI U IGRI“ **NIKŠIĆANI OVOGA PUTA NAJSREĆNIJI**

Ovoga puta ste u velikom broju učestvovali u našoj nagradnoj igri „Budi u toku, buđi u igri“. Veliki odziv nas ne čudi, jer treće kolo donosi, kao i do sada, pregršt vrijednih nagrada. Osim glavne nagrade, sedmodnevnog boravka za dvije osobe u jednom od objekata EPSTURS – a, po izboru dobitnika i vrijedne nagrade Lovćen osiguranja koje će, i ovoga puta, osigurati vaš stan ili kuću na godinu, obradovali smo vas i sa 6 vaučera kompanije Mercator i Roda, u vrijednosti od 50 € kojima možete trgovati u nekom od njihovih brojnih maloprodajnih objekata u Crnoj Gori. Nagrađenima su sreću donijeli: **Zoran Ostojić**, predsjednik Sindikalne organizacije zaposlenih, **Ljeposava Šćepanović**, iz nikšićke filijale Lovćen osiguranja i **Milica Nikolić**, predstavnica Mercatora i Rode.

Sedmodnevnim boravkom za dvije osobe u odmaralištu EPSTURS – a po izboru dobitnika, nagrađen je **Radoslav Mirković** (ED Nikšić).

Godišnje osiguranje kuće ili stana koje dodjeljuje LOVĆEN OSIGURANJE AD Podgorica dobio je **Branko Zajović** (aED Nikšić)

Dobitnici vaučera **Mercator** i **Roda** u vrijednosti od 50 € su:

Lenka Debeljević (TE Pljevlja)

Boško Kasalica (ED Nikšić)

Milo Bulatović (ED Kolašin)

Milan Pješivac (Snabdijevanje Nikšić)

Milovan Vujković (TE Pljevlja)

Dragan Šćekić (ED Podgorica)

Nagrađenima čestitamo, ostalima želimo više sreće narednog puta. Igrajte i dalje!

Redakcija

PREDSTAVLJAMO

**Prva nagrada u igri „BUDI U TOKU, BUDI U IGRI“ koju dodjeljuje
Sindikalna organizacija zaposlenih EPCG**

NIŠKA BANJA, TOPLA VODA...

Drage kolege, poznato vam je da je premija nagradne igre lista „Elektroprivreda“, „Budi u toku, buđi u igri“, koju obezbjeđuje SOZ sedmodnevni boravak za dvije osobe u odmaralištu EPSTURS – a, po izboru dobitnika. Ova turistička agencija organizuje odlazak na ljetovanje za članove sindikata EPS- a, onedavno, i radnici EPCG, preko Sindikalne organizacije zaposlenih, mogu uživati u istim uslugama. Podsjećamo vas da EPSTURS raspolaže hotelskim kapacitetima mnogim atraktivnim banjama i ljetovalištima među kojima dobitnik naše prve nagrade može odabrati destinaciju koja mu se najviše dopadne. To

su: Niška i Vrnjačka Banja, Banja Koviljača, Ivanjica, Sokobanja, Prolom Banja, Zlatibor – Čigota, hotel „Park“ u Budvi, kao i objekti ljetovališta u Čanju.

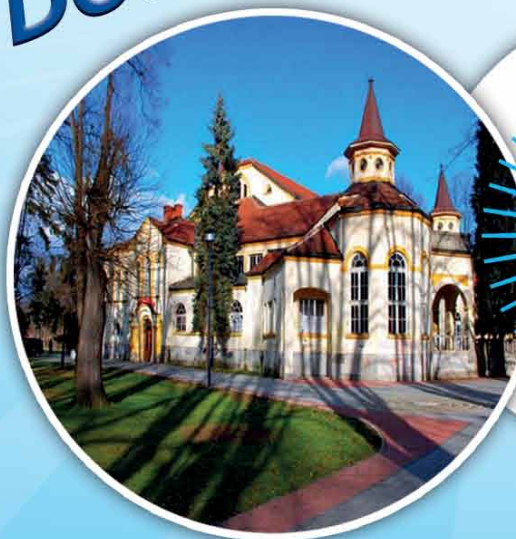
Niška Banja se nalazi na jugoistoku Srbije, u podnožju Koritnjaka, ogranka Suve Planine, na nadmorskoj visini od 248 m. Udaljena je 10 km od Niša i 250 km od Beograda. Bila je poznata još u vrijeme starih Rimljana, koji u 2. vijeku kaptiraju glavno vrelo i podižu kupatilo sa dva bazena od raznobojnog mermera. U šesnaestom vijeku Niška Banja je odmoriste turskog cara Sulejmana i njegove vojske na putu prilikom osvajanja Beograda. U doba turske vladavine u Banji postoji i nekoliko objekata za smještaj bolesnika.

Niška Banja ima izuzetnu i umirujuću umjereno – kontinentalnu klimu. Veoma lijepo uređen banjski park se prostire na oko 5 hektara i u njemu su smješteni zdravstveni i turistički objekti. U neposrednoj blizini je park – šuma Koritnik, sa uređenim trim stazama. Tu je i poznata Sićevačka klisura, a mogu se posjetiti i Bojanine vode. Niš ima veliki broj kulturno – istorijskih spomenika: Čele – kulu, Nišku tvrđavu iz 18. vijeka, Čegar, kao i poznati rimski grad Medianu. Banja ima biblioteku, umjetničku galeriju, Ljetnu pozornicu, Centar za kulturu koji ljeti postaju mjesta brojnih kulturnih događanja u okviru manifestacije „Kulturno ljetno u Niškoj Banji“.

Osim prevencije raznih bolesti, u Niškoj Banji se mogu, između ostalog, liječiti: bolesti lokomotornog aparata, respiratornih organa, metabolički reumatizam, kardiovaskularne bolesti, post-traumatska stanja, a obavlja se i rehabilitacija bolesnika poslije ugrađivanja endoproteze kuka i koljena.

Pripremila: O.Vulanović

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!

NAGRADA 01

**Sindikalna organizacija
zaposlenih
Elektroprivrede Crne
Gore - AD Nikšić**

***poklanja sedmodnevni
boravak za dvije osobe,
u jednom od dmarališta
EPSTOURS-a, po uzboru
dobitnika***

***Očekuju vas
i brojne druge
nagrade***

NAGRADA 02

***Lovćen osiguranje
osigurava vašu kuću
ili stan na period od
godinu***

**SVAKO KOLO
VEĆI FOND**

Pravila nagradne igre:

Priredivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.

***Nagradna igra
lista „Elektroprivreda“
četvrto kolo traje
do 25. 03. 2012.***

ВРЕМЕРЛОВ

Početak februara ove godine sa olujnim nevremenom, sniježnim padavinama, nametima i lavinama neodoljivo podsjeća na isti period 2005. godine. Elektrodistributivne ekipe i tada su širom Crne Gore, kao što to čine i ovih dana, ulažući nadljudske napore, uspjele da održe stabilno funkcionisanje elektroenergetskog sistema.

Dio tih napora ostalo je zabilježeno i na stranicama lista „Elektroprivreda“ iz 2005. godine.

МОНТЕРИ ЕЛЕКТРОГРАДЉЕ НА ТЕРЕЊУ ОД 27. ЈАНУАРА

ХАВАРИЈЕ ОД ЈУГА ДО СЈЕВЕРА

Дејша из Плаужина

Влажно невријеме и обилне снајевне падавине које су током почетка фебруара захватиле Црну Гору, изазвале су озбиљне компликације. У овим околностима, специјализоване екипе Електроградње већ мјесец дана су на терену, рекао нам је крајем фебруара Војин Бањојевић, шеф Округа за ову дјелу Друштва.

Према његовом рјешењу, двије специјализоване екипе Електроградње, састављене од 40 монтера и два теренска возила од 27. јануара кренула су на санацију кварова на 35 киловолтним далеководима за потребе ЕД Подгорица, ЕД Даниловград и ЕД Цетине, док је у Електродистрибуцији Беране на далеководима и висковолтажним мрежама стално ангажована екипа од осам монтера, на челу са поштомашком Лукићем Јеланом. У ЕД Подгорица такође је још увек ангажована екипа од девет монтера из Електроградње. Инжењер Бањојевић ову мисли посебно истиче одржавање хаварија на 35 кВ далеководу Подгор-Цетине, где су монтери овог дијела Друштва, предвођени Ранком Терзићем, успјели да у изузетно тешким условима у року од три дана отклоне квар и обновили део линије за првог постројења Подгор, ваљкоу чега је у складу са својим задацима.

Екипе Електроградње такође су, каже Бањојевић, интервенисале на 35 кВ далеководу за Рајчу Црнојевића где су кроз сивец од преко метра и по једва доспјели до мјеста квара и савирали га у веома кратком року. Због неистратујивог терена и несаводних путева морали су прелазити и по 15 километара дневно, а

љеног свега 500 метара, морали пробијати више од четири сата, каже Бањојевић.

у помоћена четири жељезно решетака стуба изнад Буџарине, на изузетно неприступачним терену, где се удаљеност од овог стуба и 500 метара до првог стуба, са високим разликом од 500 метара морала прећи прешке, зашто је у отежаним условима требало више од два сата.

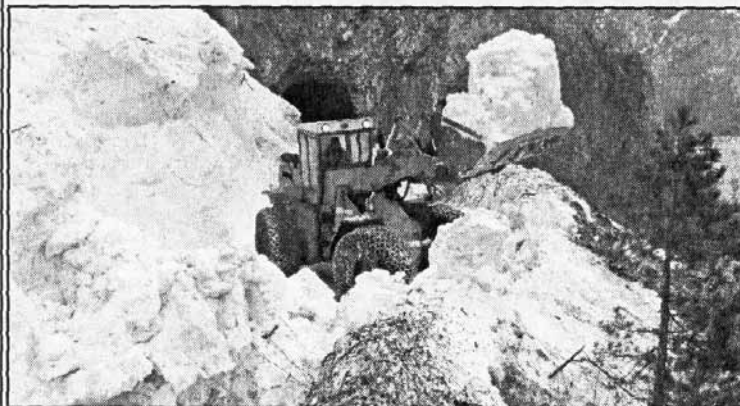
На санацији хаварија на овом далеководу било је ангажовано око 50 радника Електроградње, који су морали да на мјесто квара ручно носе око шест тона конструкције и опреме (ујаци, изолатори). Овај велики посао требало је, према плану, да се заврши за 15 дана, а ми смо успјели да у рекордном року, за осам шест радних дана санирамо ову хаварију. Чланови екипе Електроградње, Игор Шпанковић, Боро Вучевић, Миланко Десктовић, Радоје Ороновић, Савко Десктовић, Милош Токовић, Драган Злаић, Драган Першић, Милош Петрић, Милош Јасинић, Мирко Ороновић, Стanko Булатовић,

Монтери "на радни

мања стања на терену степена огњених стуба, у погону Електроградње произвођача елопомпелне, што је за три дана, укључујући и њу заштиту. Произвел око три тона конструкцијског производњачи трјезилко производњачи рекашеви, да би се из савирања и далеководу шпину под напољ, због напона Црногорске е

БОРБА СА ЛАВИНАМА

Мирко Бакрач на радном задатку у кањону

При повратку у Плујине у кањону затичемо Мирка Бакрача, који је са својом утоварном лопатом настављао да чисти и проширује коловозов на мјестима које су затрпале лавине.

Сусрету са Бакрачем обрадовали су се сви наши сапутници, а посебно возач комбија Митрић који нам га је представио као првог спасиоца и ослободиоца Пиве, јер је својим возилом, заједно са колегом Ђаласаном, дао одлучујући допринос у пробијању снјежне блокаде овог краја.

Под вјештим Бакрачевим рукама снажна машина од 200 КС са турбинском пољаку је али сигурно, откидајући снјежне блокове, ослобађала магистралу бијелог овова.

У кратком разговору рекао нам је да га машина, и поред тога што је већ 27 година у употреби, добро "слуша" и да јој је само промијенио мјенач.

КРАЈЕМ ФЕБРУАРА НА СЈЕВЕРУ ЦРНЕ ГОРЕ НЕВРИЈЕМЕ "КИДАЛО" ДАЛЕКОВОДЕ

Ниви снјежнији талас и жестока мећава на сјеверу Црне Горе условили су крајем фебруара испад тз. димитровског престога на којем због неправилности терена, није одговарајући облик хаварија, као и 220 кВ далековод Пива-Пивљања на којем су потпуно хаварирана четири стуба. Такође је на подручју Брезана, на 110 кВ далеководу Кичине-Брезна "покидало" два, а на 35 кВ далеководу Брезна-Плујине два далеководна стуба, уз огроман број попомпелних изолатора и преингићних ујаци, казао је Војин Бањојевић.

Екипе Електроградње обиле су снјежним возилма 25. фебруара хаварирана мјеста до којих се могло доћи у покушају да санирају кварове на ДВ Плујине-Брезна како би струју добила варошица Плујине. На отклањању ова хаварија за викенд (26. и 27. фебруара) је радило око 40 радника на терену, док је истовремено у брањевској радионици овог дијела Друштва тежила производња хаваријских стубова. Производњу конструкцију успјели су до 27. фебруара доприније до поворије, пробијајући се цјелим дан преко замрзлог Јаворка. На би ни успјели да теже било саводно пољаку предјадника општине Плујине, директору ЕП Пива, појединца из Црногорцуја, приватне фирме Баст, који су успјели три уторвазича и прокужи су потребну помоћ. Монтери Електроградње су у изузетно тешким условима, борели се са жестоком мећавом, 28. фебруара завршили санацију стубова и отклонили велики број превода ујаци на ДВ и друге уочене кварове. Пошто три дана није могуће обити, јер је пут преко Јаворка поново потпуно блокиран а снјежно возило замрети, не зна се да ли има још кварова на овој траси, од чега зависи када ће варошица Плујине добити струју. По-пачком марта наставиће се производња девет хаваријских стубова за 110(35) кВ далеководу Њишкин-Брезна, да би се и ова хаварија што прије савршила, а тиме и пут од овује и санација пољакних стубова на 35 киловолтном далеководу Цр-качино поље-Кањон Таре и 220 кВ далеководу Пива-Пивљања, рекао је Бањојевић.

Ма чеу, а паралелно са тим и на отклањању хаварија на 110 кВ далеководу Бар-Буваја, у мјесту Буџарине, Мисако Мисаковић, Драган Рањковић, Токовић Митровић, Светозар Нековић, Будимир Вукајевић и Рено Ку-

МОНТЕРИ ЕЛЕКТРОГРАДЉЕ О ДРАМАТИЧНИМ ТРЕНУЦИМА У ПИВЉИ

О ТОМЕ ЈЕ ТЕШКО И ПРИЧАТИ

При повратку из снјежних затрпаних вена, где је, отклањајући хаварију, монтерска екипа Електроградње провела три тешка дана, причали смо са непосредним актерима ове снјежне драме, Бором Вучевићем, Ранком Терзићем и Игором Шпанковићем, који су нам измјенили своје најбоље услове.

То је тешко испричати, фале ријечи да описујемо оно што смо тамо доживјели. Кренули смо рано ујутро преко Јаворка, а сачекао нас је потпуно затрпан пут и ледења мећава од које није било видљив ни метар испред себе. Изгубили смо утакоре додича да бучне олује, настојане конструкцијом, алтом и опремом, које смо пољакли једно за другом, а затим се ми смо машинској снази која је требало читавих девет сати да се кроз ујацие, чете високе и преко четири метра, пробије до блиско ложишта на којој је требало интервенисати.

На ложишту Сивац, где је био један од попомпелних стубова, морали смо ручно измјенили око 200 конструкција, алата и опреме, на раздалјку од 300 метара, убрзо, по сивењу од скоро два метра. То су у овим суровим приликама успјели да уради Славко Десктовић, Милош Токовић, Коменан Славко, Милко Томашевић, Мирко Ороновић, Милош Јасинић, Драган Рањковић, Горан Бањојевић, Славко Рањковић, Стanko Булатовић и Светозар Црнојевић који су у рекордном року од два дана деимонтирали попомпелну и монтирали нову конструкцију и на свој и на три километра удаљеном ложишту у Црној, где се налазио други попомпелни стуб, што је у овако незапаљено

ЗБОГ НЕВРЕМЕНА КРАЈЕМ ЈАНУАРА

МНОГО ПОСЛА ЗА ЕЛЕКТРОДИСТРИБУТЕРЕ

П одгоричку општину крајем јануара задесило је невријеме, праћено обилним снјежним падавинама, које је проузроковало велике проблеме у напавну потрошача за еп. енергијом. Дошло је, наиме, до бројних хаварија на далеководима и трансформацијама, а зависни путеви и неприступачни терени отежавали су санацију ових кварова. До неких еста радици подгоричке Електродистрибуције морали су септима прешати, прелети снјежне виахи од метра, што је представљало прави подвиг, али су само захваљујући томе успјели да мереку, колико толико опрже, рекао нам је Брацо Поповић, директор ЕД Подгорица.

Иначе, од 27. до 30. јануара без вапајања су остале потпуно њепанске Нахрје, Зете, Тузи, Биочи, Куча, Пилера, Лјисе Рјече, а узорк су хаварије на 35 кВ далеководима Рјече Црнојевића-Подгор, Поњари - Бравана - Вирпазар, Цетине - Рјече Црнојевића, Буларина - Вирпазар, Загорич - Пољана, Глава Зете - Чесо, Уби - Биоче, Колацина - Птич, Буковач - Подгор и другим. Три екипе Електродистрибуције, потпомогуте возилма и монтерима из Електроградње, који су увијек спреми де у оваким ситуацијама притекну у помоћ, успјевале су, уз велики напор, радити од зоре до мрака, да у току дана отклањају половину овог кварава, да би се неки од њих поновили већ сутрадан, доносили велике нивоје скипама на терену.

Што се тиче трансформација, до хаварије је дошло у ТС 35/10 кВ Убини, где су изгорела два трансформатора 2,5 МВА, затим у ТС Барутама у којој је претероло 10 кВ ћелија. У ТС Стари Врлош дошло је до хаварије у трафо ћелији, док је у БТС Хемјанска читстова вршена замена трансфр и излази НН кабин, односно трафо на комплетно НН блоку. У ТС Плавача такође се морао мјенијати трафо, а у ТС Пољана 10 кВ малоулазни преклачач. У ТС Пазаритре дошло је до хаварије на трафо растављачу снаге, а исти квар десио се и у ТС Момчиљани.

Дежурној групи подгоричке ЕД ових дана, лауме, пријављивања је преко 40 кварава дневно, од којих су успјели да отклоне око тридесет, што представља прави мали подвиг и заслужује сваку похвалу, казао је директор Поповић. Он је даље изјавио да је у свој изузетно тешкој ситуацији Електродистрибуција изашла у сусрет и подгоричка Општина, уступајући два теренска возила екипима на терену, као и Јавно предузеће за комуналне услуге, које је

Ивица Сивојановић, монтер ЕД

Подгорица на радном мјесту"

уступило специјална возила за чишћење снјега и потручијима где је дошло до хаварија.

На подручју Пословине Даниловград 10 кВ ДВ остале су 27. јануара без напољ, због великог броја сломијених стубова, покљачних ујаци и других кварова, али захваљујући брзој интервенцији осам екипа, (четири из ове ЕД и по двије из ЕД Подгорица и Електроградње) које су уложиле велики напор, радити до касно у ноћ, шест ДВ је ипото дана пуштено под напољ, тако да су без струје остала углавном села у брдоком дијелу даниловградске општине, где су путеви били непроходни.

Велики снјеж проузроковао је сивојсичет дана ове хаварије на 10 кВ мрежама, а без напољ је остало и 35 ТС 10/0 кВ, које напајају око 700 потрошача. До 31. јануара нијесу откљонени кварова на 23 ТС, око 30-так кварава на ВН мрежама и 85 кварава на НН мрежама у даниловградској општини.

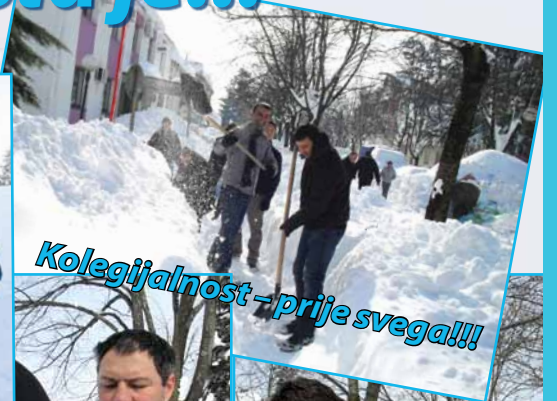
Б.М.

Priča u slici

Zima, zima e pa šta je...

Zoko i Siniša
pritekli su u pomoć
planinarima!

Kolegijalnost - prije svega!!!

"Čoek - žena"!!!

Marko i na krovu EPCG

Topli čaj, topli zagrljaj!

Čiji li je ovo auto???

RAZONODA

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

TELEFON _____

E MAIL _____

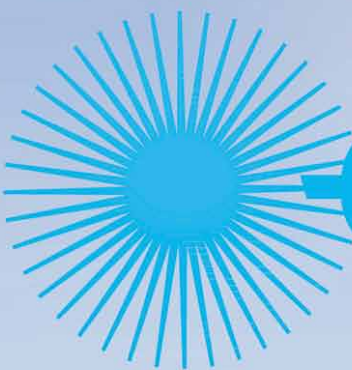
BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

TELEFON _____

E MAIL _____

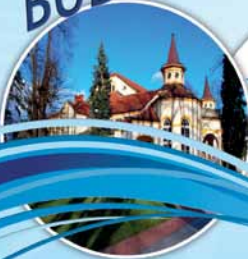
epcg

Elektroprivreda Crne Gore

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

